

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MADANIYAT VA SPORT ISHLARI VAZIRLIGI

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT MADANIYAT INSTITUTI

Feruza Mansurbekova

XOR SOLFEDJIO

Metodik qo‘llanma

Toshkent – 2010

Ushbu metodik qo‘llanma A.Qodiriy nomidagi Toshkent Davlat Madaniyat instituti ilmiy kengashining 2010 yil 5 iyul № 10 - sonli yig‘ilishida muhokama qilindi va nashrga tavsiya etildi.

Ushbu «Xor solfedjio» fanidan yaratilgan metodik qo‘llanma metodik va amaliy qismlardan tashkil topgan. Metodik tavsiyalar bo‘limi uch asosiy qismdan iborat. Bunda: melodik va garmonik eshitish qobiliyatini, lad funktsiya eshitish qobiliyatini, usulni xis qila bilish va uni rivojlantirish nazarda tutilgan.

Amaliy mashg‘ulotlar bo‘limida esa musiqiy asarlar oddiydan murakkabga tomon berilgan bo‘lib, vokal ijrochilari atroflicha ma’lumotga ega bo‘lishlari uchun kerakli namunalar mavjud.

Mazkur metodik qo‘llanma madaniyat va san’at oliy o‘quv yurtlari bakalavr yo‘nalishi talabalari uchun mo‘ljallangan.

Mas’ul muharrir:

Rahmatilla Nosirov

Abdulla Qodiriy nomidagi Toshkent Davlat Madaniyat instituti professori, filologiya fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

Shermat Yormatov

O‘zbekiston Davlat Konservatoriyasi fahriy professori, O‘zbekiston xalk artisti

Feruza Bagirova

Abdulla Qodiriy nomidagi Toshkent Davlat Madaniyat instituti dosent v/b

Kirish

Xalqimizning mustaqil farovon hayotida musiqa san'atining ayniqsa qo'shiqchilikning o'rni juda katta. Hozirgi kunda qo'chiqchilikka bo'lgan e'tibor va ixtiyoj sezilarni darajada o'sib bormoqda. Inson xayotini qo'shiqsiz ta'savvur qilish qiyin. Mustaqillikka erishgandan so'ng vokal san'atining an'anaviy, akademik va estrada yo'nalishlariga qiziquvchilar kundan kunga ko'payib bormoqda. Ayniqsa davlat tomonidan ishlab chiqilgan kadrlar tayyorlash milliy dasturi asosida barcha sohalar kabi san'atning musiqa sohasiga ham ko'p e'tibor qaratildi. Shu o'rinda san'at sohasidagi o'zgarishlarni aytib o'tish joizdir. San'at sohasi turlicha bo'lib vokal ijrochiligi yo'nalishi hozirda yoshlarni o'ziga tortmoqda. Aynan vokal ijrochisi sifatida kamolga yetishish mustakillik kunlarida dunyoga kelgan yoshlarni ko'proq o'ziga jalb qilmoqda. Albatta bu sohalarni rivojlantirish, yanada kengaytirish uchun qator o'quv qo'llanma, darslik va o'quv dasturlar ishlab chiqilmoqda. Vokal ijrochiligini o'zlashtirishda to'g'ri va sof kuylash ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida xor solfedjio fani joriy etildi. Bu fanning ma'lum ijobiy va samarali jihatlari shundan iboratki har bir talaba o'rganayotgan asarni, xor jamoasida ijro etilayotgan qo'shiqlarni tez va aniq kuylashga imkon beradi. Ushbu o'quv qo'llanma talabada mumkin qadar ovoz sozlash ko'nikmasini o'stirish, qo'shiqlarni yakkaxon va jamoa bo'lib, nota nomlari bilan kuylash, ovozlarni o'zaro ansambllilik xususiyatini to'g'ri xis qila bilish, ayniqsa musiqa savodini har tomonlama amaliy va nazariy ko'nikmalar mujassamligida talaba bilimini rivojlantiradi va mustahkamlaydi.

Xor solfedjio fani qator metodik o'quv uslublarni, ya'ni melodik (bir ovozlik) garmonik (ko'p ovozlik) eshitish qobiliyatni o'sishi, usulni to'g'ri xis eta bilish kabi muhim mezonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu fan o'tilishida, mashg'ulot jarayoni xor sinfi darslarida ijro etilayotgan qo'shiqlardan yoki yengil uslubda yozilgan bir ovozli qo'shiqlardan olingan parchalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

- 1 Har bir xor solfedjio darsida kamida 10-20 daqiqa davomida xor solfedjioshi mashqlari kuylanishi kerak;
- 2 Xor solfedjio mashqlarini vokal-xor asnosida nafas olishni to'g'ri yo'naltirilgan holda aniq tovush balandligida kuylash lozim;
3. Xor solfedjio xor jamoasi ish uslubi bilan doimiy ravishda uzviy bog'liq bo'lishi lozim;
4. Guruhning musiqiy saviyasini e'tiborga olgan holda kuy, qo'shiq xatto mashqlarni to'g'ri tanlay bilish muhim;
5. Xor solfedjiosida qator ritmik mashqlari, lادلarni eshitish qobiliyati va qo'l harakat belgilaridan faol foydalaniladi. Shu mavjud mezon va usullardan to'g'ri foydalanish, qo'llash natijasida talabaning absolyut eshitish qobiliyati yanada rivojlanadi;
6. Xor solfedjio mashg'ulotlari jarayonida ko'proq ahamiyatni notani (solfedjio) o'qishga ajratish zarur.

Notaga qarab kuylash davomida avval qo'l xarakati yordami bilan, so'ng notaga qarab kuylash, sekin asta o'z o'rnida talabani ikki va uch ovozli xor

partituralardan nota bo'yicha kuylash ko'nikmalari yanada rivojlanishiga imkon beradi.

Xor solfedjio mashqlari doimiy ravishda xor jamoalarida ham qo'llanilib borilishi, ya'ni ikki, uch va undan ortik ovozlarni notaga qarab kuylashga o'rgatilishi talabalar asarni tezroq va aniqroq kuylashiga, to'liq o'zlashtirishiga balki garmonik eshitish qobiliyatini, usulni xis qilish ko'nikmalarini rivojlanishi va mustahkamlanishiga yordam beradi.

Bundan tashqari bilvosita doimiy ravishda talabalarni asarni kuylashlari ularning musiqiy tafakkurini yanada rivojlanishi va o'sishida juda katta ahamiyatga ega. Ayniqsa asarning nisbatan murakkab bo'lagi ustida nota bilan kuylash maqsadga muvofiqdir.

Xor solfedjiosida mashqlarini kuylash jarayonida mavjud dinamik belgilariga alohida e'tibor berish lozim. Bu hamisha asarni janr xarakter nuqtai nazaridan yaxlitligini va mukammalligini to'liq ta'minlaydigan omil bo'lib hisoblanadi. Dinamik belgilarni o'z o'rnida xis etish va kuylay bilish asarning nafaqat ta'sirchanligini oshiradi, balki mazmun va mohiyatini to'liq ochib berishda muhim mezonlardan biridir. Mashqlardan so'ng xor asarlaridan kichik bo'laklarni ham dinamik belgilar asosida kuylash kerak. Bunda har bir taktlar o'zaro dinamik belgilar asnosida yaxlitlikni tashkil etishi lozim.

I. XOR SOLFEDJIO FANINI O'TISH METODIKASI BO'LIMI

Bu bo'lim uch asosiy qismdan tarkib topgan:

1. Melodik va garmonik eshitish qobiliyatining rivojlanishi.
2. Lad funktsional eshitish qobiliyatining rivojlanishi.
3. Usulni xis qila bilish va uni rivojlantirish.

Yuqorida keltirilgan tarkibiy qismlarning har biri barcha xor jamoalari, ya'ni tayyorlov xor jamoasi, kichik bolalar xor jamoasi, kattalar xor jamoalari uchun birdek muhimdir. Har bir mashg'ulot jarayonida talabalarning eslab qolish qobiliyatini mustahkamlash, ichki eshitish qobiliyatini rivojlantirishga ahamiyat bergan holda alohida mashqlar kuylash maqsadga muvofiq bo'ladi.

Eshitish qobiliyati ko'nikmalari va og'zaki bilimlari asnosida talaba sekin asta asarning mazmun mohiyatini tahlil qiladi va o'zlashtira boshlaydi. Bularning hammasi asarning to'g'ri kuylanishiga o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi.

1. Melodik va garmonik eshitish qobiliyatining rivojlanishi.

Xor solfedjiosi mashg'ulotini olib borishning qisqacha tavsiloti. Bolalar uchun har bir kuylayotgan musiqiy material oddiy va tushunarli o'zlashtirilishi uchun qo'l harakatlari muhimdir. Bunda har bir qatnashuvchi cho'zimlarni va tovush balandligini ovozda, ongda tasavvur etishga ko'nikma hosil qila boshlaydi. Misol sifatida tabiat manzarasini ifodalashda quyidagi musiqa namunasini olish mumkin.

Chamandagi gullarmiz

P.Mo'min she'ri N.Norxo'jayev musiqasi
Allegro

The image shows a musical score for the song 'Chamandagi gullarmiz'. It consists of two systems of music. The first system is an instrumental introduction for piano, featuring a treble and bass clef with a key signature of one flat and a 3/4 time signature. The tempo is marked 'Allegro'. The second system includes a vocal line with lyrics in Uzbek: 'Biz - lar ko'p - miz dun - yo - da. suv oq -'. The piano accompaniment continues with a steady rhythmic pattern.

Quyvon obrazini ifodalashda esa o'rtta registr tovushlari misolida quyidagi namunani ko'rsatish mumkin.

Quyvon

O'zbek xalq ohangi asosida

Qa-rang u - ning us - ti - ni,

The first system of the musical score for 'Quyvon' consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). It begins with a whole rest, followed by a double bar line and a repeat sign. The melody starts on a quarter note G4, followed by quarter notes A4 and B4, then a half note C5, and ends with a quarter rest. The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one flat. It features a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a simple bass line in the left hand.

Xor *mf* *Solist* *f*
us - ti - da bor po's - ti - ni Siz bi - la - siz eh - ti - mol,

The second system continues the musical score. The vocal line is divided into two parts: 'Xor' (Chorus) and 'Solist' (Soloist). The 'Xor' part is marked *mf* and the 'Solist' part is marked *f*. The lyrics are 'us - ti - da bor po's - ti - ni Siz bi - la - siz eh - ti - mol,'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern as the first system.

Xor *mf* *Solist*
qo'r - qoq - lar - ga zo'r mi - sol. Bo - ri - voy xo'p quv - la - gan,

The third system concludes the musical score. The vocal line is again divided into 'Xor' (*mf*) and 'Solist' (*f*) parts. The lyrics are 'qo'r - qoq - lar - ga zo'r mi - sol. Bo - ri - voy xo'p quv - la - gan,'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern as the previous systems.

Har xil harakterni ifodalashda tovush balandligini ko'rsatish ayniqsa, hayvonlar timsoli bilan bog'lash maqsadga muvofiqdir. Aytib o'tish joizki bolalar tasavvuri o'zining nozikligi va abadiy muhrlanib qolish xususiyati kuchliligi bilan ajralib turadi. Ularga oddiy uslublardan foydalangan holda asarni mazmunini tushunish va sof kuylashni xis qilish ko'nikmalarini o'zlashtirishga o'rgatish lozim. Aynan oddiylik ularni tasavvuri va qiziqishlarini asosiy mohiyati hisoblanadi. Bu holatni turli registrlar bilan bog'lab berish ham juda muhim.

Bularning barchasini bolalarga qo'l harakatlari orqali ham tushuntirish mumkin. Ayiq yurishini qo'lni pastga tushirib, qushning sayrashini qo'lni yuqoriga ko'tarish bilan, mushukning obrazi ya'ni o'rtta tovushni qo'lni yuz ro'parasida ko'rsatish mumkin. Bu ularda registrnlarni ajratish ko'nikmasini ham shakllantiradi.

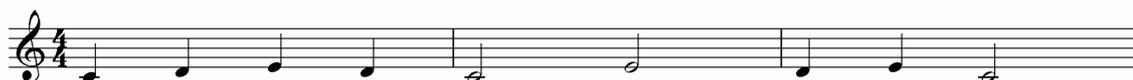
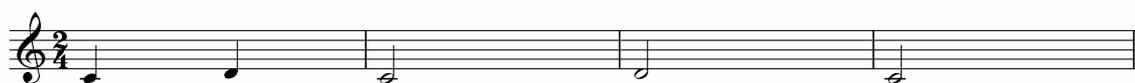
Bu karakterlarni barchasi tovushlar balandligi bilan uzviy bog'liqdir.

Sekin–asta mashqlarni qo‘l orqali ko‘rsatib kuylashni o‘rgatilgan holda, og‘izni yumib yoki “A” tovushi yordamida nota nomlari bilan ham kuylanishi kerak.

Asarni nota nomlari bilan kuylash jarayonida chap qo‘l barmoqlarini nota yo‘li sifati ko‘rgazmali ravishda ifodalash va o‘ng qo‘lning ko‘rsatkich barmog‘i yordamida tovushlar joylashuvini ko‘rsatish lozim. Bu usul juda oson va tez o‘rganilishi bilan maqsadga muvofiqdir.

ҚЎЛ расми керак

Bunga eng yengil ikki uch tovushdan iborat bo'lgan mashqlarni kuylatish mumkin.

Sekin asta murakkablashib boriladigan mashqlar ham kuylanadi.

Keyinchalik yengil uslubda yoziladigan xalq qo'shiqlari yoki bastakorlar tomonidan yaratilgan qo'shiqlardan parchalar olib nota nomlari bilan kuylanadi.

Notalarni kuylash davomida alteratsiya belgilariga diyez, bemol uchragan o'zgarishlarni o'zaro farqini ham tushuntirib kuylatish lozim. Sekin astalik bilan ikki, uch va ko'p ovozli asarlar va ulardan parchalar kuylatish maqsadga muvofiq bo'ladi. Xor jamoa qatnashchilari o'zining ijro partiyasidan tashqari boshqa partiyalar ohangini ham nota bo'yicha kuylay bilishi musiqiy eshitish va eslab qolish qobiliyatini yanada tiklanishiga imkon beradi.

Mashqlar:

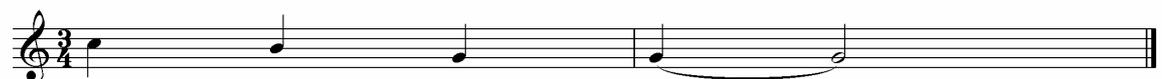

2. Lad funksional eshitish qobiliyatining rivojlanishi

Eshitish qobiliyatini to'g'ri yo'naltirish va rivojlantirish uchun dastlabki mashg'ulotni markazlashgan uslubda tashkil qilish lozim. Bu mashg'ulotlar albatta solfedjio darsi bilan parallel olib borilishi lozim. Bu o'rinda ko'proq ahamiyat berish kerak bo'lgan muhim jihat, dars maboynida o'rganilayotgan materiallarni mustahkamlashdan iborat. Asosiy mashg'ulotning vazifasi aniq melodik bo'laklarni jo'rnavoz (fortepiano) bilan birgalikda kuylashdan boshlash kerak. Tonika dominanta (T-D) funksiyasi lad interval bog'likligini xis etishni shakllantirish asosiy maqsad bo'lishi lozim. Bunda modulyatsion harakatni eshita bilish va o'zlashtirish ko'nikmasini hosil qilish lozim. Ana shundan keyingina xromatizatsiyalashgan melodik o'tish va tonika subdominant (T-S) munosabatlardagi tortilishni o'zlashtirish ko'nikmasi hosil bo'ladi. Ya'ni :

2-bosqich pastga 1-ga, 4-bosqich pastga 3-ga, 6-bosqis pastga 5-ga, 7-bosqich esa yuqoriga 1-ga tortilishini xis qilish muhimdir. Dastlabki o'quv jarayonida tonika dominant (T-D) munosabatlari o'zlashtirilsa parallel tarzda tonika subdominant (T-S) tortilishi va xromatizatsiyalashgan melodik o'tishlar to'liq o'zlashtiriladi. Har bir musiqa jumlasini rahbar ijrosidan so'ng yoki sekventsion uslubda barcha tonalniklarda ijro etiladi (interval munosabatlari sekventsiya mavzusi uchun turlicha bo'lishi mumkin). Bu tuzilma major kabi minor ladida ham yoki o'xshash tonalniklarda bir tartibda ijro etiladi. (garmoniyalashtirish munosabatlariga bog'liq).

1. Dastlab tonika-dominantaning (T-D) munosabatlari asosida mashq tanlash zarur.

2. Interval - lad munosabatlari.

Bu kabi tuzilmalar ikkinchi bosqichda o'zlashtiriladi.

3. Xromotizatsiyalashgan asosiy o'tish.

4. Asosiy tonika subdominant (T-S) munosabatlari.

3. Usulni xis qila bilish va uni rivojlantirish.

Xor jamoasi qatnashchisining usul xis qilish qobiliyati rivojlangan bo'lishi juda katta ahamiyatga ega. Alohida usulni aniq rivojlantirish darsi bo'lmasada, xor solfedjiosi darsi davomida xar bir kuchli xissani o'z o'rnida aniq xis etish bu usulni xis etish demakdir. Buning uchun turli mashqlar olib boriladi. Bu yo'lda maqsadga erishish uchun ritmik bo'g'inlardan foydalanish mumkin. Turli o'lchovlar doirasida bo'g'inlarni moslash zarur.

Masalan:

2/4, 3/4

Ta,ti....

Usulni xis qilish qobiliyatida dirijorlik tizimi ham katta ahamiyatga ega. O'n qo'l bilan dirijorlik qilinadi, chap qo'l bilan esa metro ritm sifatida usul berib turiladi. Keyinchalik chap qo'ldagi usul to'xtatilib faqat dirijorlik sxemasi bo'yicha kuylanadi.

Avval oddiy ritmga ega bo'lgan mashqlar, kuylar kuylanadi.

Masalan:

Pianino

M.Zayniddinova she'ri

O'rtacha tezlikda

J.Najmiddinov musiqasi

Do, re, mi, fa, sol, lya, si, mak-tab pi - a - ni - no - si.

Kla - vi - shi oq, qo - ra, ha - va - sing ke - lar, qa - ra.

Usulni yaxshi xis eta bilishni yanada mustahkamlash uchun tanlangan musiqa namunasi shu o'rinda esda qolarli va mumkin qadar ma'lum ohang jihatidan ohangdor va qiziqarli bo'lishi juda muhimdir.

Masalan:

xo.....

xo.....

Musiqiy material sekin-asta mukammalashib boradi va xor asarlari ham shu asnoda kuylanadi.

Eng, maza, eh, maza

N.Norxo'jayev musiqasi
P.Mo'min sheri

Andantino

O - ying - lar — chin - dil - dan max - ta - sa — Bo'l - ma - sang —

hech qa - chon — dan - ga - sa — Eng ma - za —

I
Eh ma - za K'o'ng - li oq bo - la - ga do'st bo'l - moq

II
K'o'ng - li oq bo - la - ga

Avvalom bor yarim ton oralig‘idagi mashqlar kuylanadi
Har bir mashq kuyi yarim ton yuqori yoki yarim ton pastga kuylanadi.

Masalan:

Yarim ton yuqoriga

1.2.3 Qich-qir xo'-roz, qich-qir xo'-roz, chiq-sin of - tob, cha-qir xo'-roz.

Yarim ton pastga

Qich-qir xo'-roz, qich-qir xo'-roz, chiq-sin of - tob, cha-qir xo'-roz.

Sekin-asta bir ton oralig‘ida uyqorilama kuylanadi.

Xulosa qilib aytish mumkinki “Xor solfedjio” fani talabalarining kasbiy mutaxassis sifatida kamolga yetishishlarida katta yordam beradi. Bu metodik qo‘llanmaning ijobiy tomonlari shundan iboratki, xar bir talabaning musiqiy tafakkuri, eshitish qobiliyati, usulni xis qila bilish qobiliyatini rivojlanishida asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi. Metodik qo‘llanmaning yaratilishida musiqa savodiga ega bo‘lmagan talabalar ham e‘tiborga olingan holda, tanlangan musiqiy namunalarning soddaligi va ularning ijro uslublari etarli darajada oddiy yo‘l bilan tushuntirilganligi ham maqsadga muvofiqdir.

Ayniqsa, musiqiy namuna sifatida aynan o‘zbek kompozitorlari ijodiy mahsulidan foydalanilganligi muhim ahamiyat kasb etadi.

SAVOLLAR

- 1.Xor solfedjio nima?
- 2.Repriza belgisi nima?
- 3.Diapazon nima?
- 4.Xormeyster kim?
- 5.Xor ijrochiligida diktsiya nimani anglatadi?
- 6.Xor solfedjio fanini o‘tish metodikasi necha bo‘limdan iborat?
7. Asar davomida ma’lum to‘xtalish qanday ataladi?
8. Asar transpozitsiyasi nima?
9. Akapella nima?
10. Unison qanday ijro qilinadi?
11. Solfedjio qilib kuylash qanday amalga oshiriladi?
- 12.Aralash xorga qanday ovozlar kiradi?
13. Kreshendo qanday kuylanadi?
14. Divizi nima?
- 15.Asarning yakuni qanday nomlanadi?
- 16.Diskant qaysi ovoz toifasiga aloqador?
17. Xor jamoasi a’zolarining eng kichik soni nechtdan iborat?.
18. Saxna asariga nimalar kiradi ?
19. Ovoz apparatiga nimalar kiradi?
20. Erkaklar ovozini aniqlang.
21. Monodiya nima?
22. O‘zbekiston yoshlar gimnining musiqa muallifi kim?
- 23.Komerton nima?
24. Xor jamoasini tashkil etishda qaysi jihatlarga e’tiborni qaratish kerak?
25. Qo‘shiq o‘rgatish jarayonining eng asosiy qismlari nimadan iborat?

TEST SAVOLLARI

1.Xor solfedjio nima?

- A.*.Notaga karab kuylash.
- B. Partitura o'kish.
- S. Cholg'u ovozlari.
- D. Xor partituralari.

2.Dinamika atamasining ma'nosini aniqlang.

- A.*Qattiq,sekin ijro etish.
- B. Tez ijro etish.
- S.Og'ir ijro etish.
- D.Hamma javob to'g'ri

3.Repriza belgisi nima?

- A.*Kuyning qaytarilishi.
- B. Kuyning balandligi.
- S. Kuyning xajmi
- D. To'g'ri javob yo'q

4.Xor ijrochiligida diktsiya nimani anglatadi?

- A*Matnni aniq talaffuz etish.
- B.Uzib ijro etish.
- S.Ulab ijro etish.
- D. Asarning usuli

5.Diapazon nima?

- A* Kuyning tovush xajmi.
- B. Tovushning tusi.
- V. Kuyning qaytarilishi
- G. Hamma javob to'g'ri

6.Mustaqil ovozlarga ega bo'lgan ko'p ovozlik qanday nomlanadi?

- A.*Polifoniya.
- B.Monodiya.
- V.Solo.
- G.Hamma javob to'g'ri.

7.Xormeyster kim?

- A*Xor dirijori.
- B. Orkestr dirijori.
- S. Konsert.
- D. Hammasi to'g'ri.

8. Tembr qanday tushuncha?

- A.*Tovushning tusi.
- .B. Kuyning tovush xajmi
- S. Kuyning balandligi.
- D. Xamma javob to'g'ri

9. Xor solfedjio fanini o'tish metodikasi necha bo'limdan iborat?

- A. 2 qism.
- B. *3 qism.
- V. 4 qism.
- G. 1 qism.

10. Temp atamasi nimani ko'rsatadi?

- A.*Asar ijrosining sur'atini belgilaydi.
- B. Asarning xarakterini belgilaydi.
- S. Asarning hajmini belgilaydi.
- D. Hamma javob to'g'ri.

11. Asar davomida ma'lum to'xtalish qanday ataladi?

- A. Repriza.
- B. Kodentsiya.
- S. Variatsiya.
- D.*Pauza.

12. Asar transpozitsiyasi nima?

- A.* Asarni boshqa tonallikka ko'chirish.
- B. Asar tonalligini vaqtincha boshqa tonallikda ijrosi.
- S. Asarni takrorlash
- D. Hamma javob to'g'ri.

13. Akapella nima?

- A. Xalq qo'shig'i
- B.* Sozsiz ijro etiladigan ashula.
- S. Xor jamoasi
- D. Chet el kompozitorlar asari

14. Qo'shiqning boshlanish qismi qanday nomlanadi?

- A. Avj.
- B.* Daromad.
- S. Katta avj.
- D. Miyonxat.

15. Unison qanday ijro qilinadi?

- A.* Bir xil balandlikni jamoa bilan kuylash.

- B. Oktava oralig'ida kuylash.
- S. Tertsiya oralig'ida kuylash.
- D. Hamma javob to'g'ri.

16. Solfedjio qilib kuylash qanday amalga oshiriladi?

- A.*Asarni notalar nomi bilan kuylash.
- B. Asarni yoddan kuylash.
- S. Asarni transport qilib kuylash
- D. Hamma javob to'g'ri

17. Aralash xorga qanday ovozlar kiradi?

- A.*Soprano, alt, tenor, bas
- B. Alt, tenor, bariton
- S. Tenor, soprano, alt, metstso soprano
- D. Hamma javob to'g'ri.

18. Vokal ijrochiligidagi eng kichik janr nomini aniqlang.

- A. Opera.
- B. Oratoriya.
- S. Kontata.
- D.*Qo'shiq

19. To'g'ri nafas olish usullarini ko'rsating.

- A. Ko'krak nafasi.
- B*. Qorin bo'shlig'i diofragma nafasi.
- S. Ko'krak aralash qorin nafasi.
- D. Hamma javob to'g'ri.

20. Kreshendo qanday kuylanadi?

- A*. Tovush balandligini asta kuchayib kuylanishi.
- B. Nafasni uzub kuylash.
- S. Asar sur'atini o'zgartirib kuylash.
- D. Hamma javob to'g'ri.

21. Divizi nima?

- A.*Partiyada ovozlarning bo'linishi.
- B. Duet bo'lib kuylash.
- S. Trio bo'lib kuylash.
- D. Ovoz partiyalarining qo'shilishi.

22. Asarning yakuni qanday nomlanadi?

- A. Uvertyura.
- B. Ariya.
- S* Furovord.
- D. Avj.

23. Diskant qaysi ovoz toifasiga aloqador?

- A. O'smirlar ovozi.
- B. Ayollar ovozi.
- S* Bolalar ovozi.
- D. Erkaklar ovozi.

24. Metronom nima?

- A. Temp.
- B. Cholg'u asbobi.
- S.* Musiqa sur'atini belgilovchi asbob.
- D. Tembr.

25. Xor jamoasi a'zolarining eng kichik sonini ko'rsating.

- A. 8.
- B. 16.
- S.* 12.
- D. 10.

26. Saxna asariga nimalar kiradi ?

- A. Opera.
- B. Balet.
- S. Operetta.
- D.* Hammasi to'g'ri.

27. Vokal janriga kiruvchi asarni belgilang.

- A. Balet.
- B.* Orotoriya.
- S. Konsert.
- D. Hammasi to'g'ri.

28. Ovoz apparatiga nimalar kiradi?

- A.* Til, tish, xiqildoq, tang'lay, lab, jag'.
- B. Tish, til, quloq, jag'.
- S. Til, tish, bosh, lab.
- D. Tanglay, lab, jag', miya, quloq.

29. Erkaklar ovozini aniqlang.

- A. Tenor, alt.
- B.* Tenor, bas, bariton.
- S. Soprano, alt.
- D. Bas, soprano.

30. Monodiya nima?

- A. Ko‘p ovozlik.
- B* Bir ovozlik.
- S. Uch ovozlik.
- D. Ikki ovozlik.

31. Nota chiziqdarida yozuvni kim yaratgan?

- A. Gaydn.
- B.*Gvido.
- S. Glyuk.
- D. Motsart.

32. O‘zbekiston yoshlar gimnining musiqa muallifi kim?

- A. Sh.Yormatov.
- B* A.Mansurov.
- S. N.Norxo‘jayev.
- D. D.Omonullayeva.

33.Komerton nima?

- A.* Ma‘lum tovush balandligini ko‘rsatuvchi asbob.
- B. Kuyning usulini belgilovchi asbob.
- S. Cholg‘u asbobi
- D. Puflama cholg‘u

34.Lirik tenor qaysi ovoz toifasiga tegishli?

- A.O‘smirlar ovozi.
- B. Bolalar ovozi.
- S*Erkaklar ovozi.
- D. Ayollar ovozi.

35. Xor jamoasini tashkil etishda qaysi jihatlarga e‘tiborni qaratish kerak?

- A.Targ‘ibot tashviqot ishlarini olib borish.
- B. O‘z-o‘zini boshqarish tashkilotlarini tuzish
- S. Madaniy ehtiyojlari, mahalliy qo‘shiqchilik an‘analari, badiiy ijro yo‘llari, atrof g‘muhitni aniqlash
- D* Xonandalar ovozi aniqlab xor guruhlarini tuldirish

36. Qo‘shiq o‘rgatish jarayonining eng asosiy qismlarini ko‘rsating.

- A* Asarni eshittirish, so‘z va kuyini o‘rgatish hamda mustahkamlash, badiiy ifodali qilib kuylashga o‘rgatish
- B. Nota yordamida kuylashga o‘rgatish
- S. Cholg‘u jo‘rligi bilan kuylashga o‘rgatish
- D. To‘g‘ri javob yo‘q

MUSTAQIL ISH

1. Xor-solfedjio fanining maqsad va vazifalari
2. Xor asarini o'rgatish usullari
3. Xorda ovoz sozlash, ovoz xosil qilish hamda talaffuz madaniyatini o'zlashtirish ustida mashqlar
4. Xorga ton berish, o'quv tarbiya jarayonlari xususida ko'nikma xosil qilish
5. Xor texnikasi, qo'shiq o'rgatish uslublari, ko'p ovozlikka o'tish yo'l-yo'riqlari haqida tasavvurga ega bo'lish
6. Aralash xor jamoasini o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olib ish ko'rish qoidalarini egallash
7. Xor mashg'ulotlarida ishlatiladigan atama, belgilarni puxta o'zlashtirish
8. Har bir xor jamoa guruhiga (ayollar, erkaklar, bolalar, o'smirlar, aralash) mos asarlar tanlash
9. Jamoa o'rganishiga tavsiya etilgan asarni har tomonlama o'zlashtirish
10. Jamoani kontsert chiqishga tayyorlash bosqichlari haqida bilim, malakaga ega bo'lish
11. Xorga oid adabiyotlar bilan tanishib borish

Кириш

Халқимизнинг мустақил фаровон ҳаётида мусиқа санъатининг айниқса кўшиқчиликнинг ўрни жуда катта. Ҳозирги кунда кўшиқчиликка бўлган эътибор ва эҳтиёж сезиларли даражада ўсиб бормоқда. Инсон ҳаётини кўшиқсиз таъсаввур қилиши қийин. Мустақилликка эришгандан сўнг вокал санъатининг анъанавий, академик ва эстрада йўналишларига қизиқувчилар кундан кунга кўпайиб бормоқда. Айниқса давлат томонидан ишлаб чиқилган кадрлар тайёрлаш миллий дастури асосида барча соҳалар каби санъатнинг мусиқа соҳасига ҳам кўп эътибор қаратилди. Шу ўринда санъат соҳасидаги ўзгаришларни айтиб ўтиш жоиздир. Санъат соҳаси турлича бўлиб вокал ижрочилиги йўналиши ҳозирда ёшларни ўзига тортмоқда. Айнан вокал ижрочиси сифатида камолга етишиш мустақиллик кунларида дунёга келган ёшларни кўпроқ ўзига жалб қилмоқда. Албатта бу соҳаларни ривожлантириш, янада кенгайтириш учун қатор ўқув қўлланма, дарслик ва ўқув дастурлар ишлаб чиқилмоқда. Вокал ижрочилигини ўзлаштиришда тўғри ва соф куйлаш кўникмаларини ривожлантириш мақсадида хор сольфеджио фани жорий этилди. Бу фаннинг маълум ижобий ва самарали жиҳатлари шундан иборатки ҳар бир талаба ўрганаётган асарни, хор жамоасида ижро этилаётган кўшиқларни тез ва аниқ куйлашга имкон беради. Ушбу ўқув қўлланма талабада мумкин қадар овоз созлаш кўникмасини ўстириш, кўшиқларни яккагон ва жамоа бўлиб, нота номлари билан куйлаш, овозларни ўзаро ансамблилик хусусиятини тўғри хис қила билиш, айниқса мусиқа саводини ҳар томонлама амалий ва назарий кўникмалар муҷассамлигида талаба билимини ривожлантиради ва мустаҳкамлайди.

Хор сольфеджиоси фани қатор методик ўқув услубларни, яъни мелодик (бир овозлик) гармоник (кўп овозлик) эшитиш қобилиятни ўсиши, усулни тўғри хис эта билиш каби муҳим мезонларни ўз ичига олади. Ушбу фан ўтилишида, машғулот жараёни хор синфи дарсларида ижро этилаётган кўшиқлардан ёки енгил услубда ёзилган бир овозли кўшиқлардан олинган парчалардан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

- 1 Ҳар бир хор сольфеджио дарсида камида 10-20 дақиқа давомида хор сольфеджиоси машқлари куйланиши керак;
- 2 Хор сольфеджио машқларини вокал-хор асносида нафас олишни тўғри йўналтирилган ҳолда аниқ товуш баландлигида куйлаш лозим;
3. Хор сольфеджио хор жамоаси иш услуби билан доимий равишда узвий боғлиқ бўлиши лозим;
4. Гуруҳнинг мусиқий савиясини эътиборга олган ҳолда куй, кўшиқ хатто машқларни тўғри танлай билиш муҳим;
5. Хор сольфеджиосида қатор ритмик машқлари, ладларни эшитиш қобилияти ва қўл ҳаракат белгиларидан фаол фойдаланилади. Шу мавжуд мезон ва усуллардан тўғри фойдаланиш, қўллаш натижасида талабанинг абсолют эшитиш қобилияти янада ривожланади;

б. Хор сольфеджио машғулотлари жараёнида кўпроқ аҳамиятни нотани (сольфеджио) ўқишга ажратиш зарур.

Нотага қараб куйлаш давомида аввал қўл харакати ёрдами билан, сўнг нотага қараб куйлаш, секин аста ўз ўрнида талабани икки ва уч овозли хор партитуралардан нота бўйича куйлаши кўникмалари янада ривожланишига имкон беради.

Хор сольфеджио машқлари доимий равишда хор жамоаларида ҳам қўлланилиб борилиши, яъни икки, уч ва ундан ортик овозларни нотага қараб куйлашга ўргатилиши талабалар асарни тезроқ ва аниқроқ куйлашига, тўлиқ ўзлаштиришига балки гармоник эшитиш қобилиятини, усулни хис қилиш кўникмаларини ривожланиши ва мустаҳкамланишига ёрдам беради.

Бундан ташқари билвосита доимий равишда талабаларни асарни куйлашлари уларнинг мусиқий тафаккурини янада ривожланиши ва ўсишида жуда ката аҳамиятга эга. Айниқса асарнинг нисбатан мураккаб бўлаги устида нота билан куйлаш мақсадга мувофиқдир.

Хор сольфеджиосида машқларини куйлаш жараёнида мавжуд динамик белгиларига алоҳида эътибор бериш лозим. Бу ҳамиша асарни жанр характер нуқтаи назаридан яхлитлигини ва мукамаллигини тўлиқ таъминлайдиган омил бўлиб ҳисобланади. Динамик белгиларни ўз ўрнида хис этиш ва куйлай билиш асарнинг нафақат таъсирчанлигини оширади, балки мазмун ва моҳиятини тўлиқ очиб беришда муҳим мезонлардан биридир. Машқлардан сўнг хор асарларидан кичик бўлақларни ҳам динамик белгилар асосида куйлаш керак. Бунда ҳар бир тактлар ўзаро динамик белгилар асносида яхлитликни ташкил этиши лозим.

I. ХОР СОЛЬФЕДЖИО ФАНИНИ ЎТИШ МЕТОДИКАСИ БЎЛИМИ

Бу бўлим уч асосий қисмдан таркиб топган:

4. Мелодик ва гармоник эшитиш қобилиятининг ривожланиши.
5. Лад функционал эшитиш қобилиятининг ривожланиши.
6. Усулни хис қила билиш ва уни ривожлантириш.

Юқорида келтирилган таркибий қисмларнинг ҳар бири барча хор жамоалари, яъни тайёрлов хор жамоаси, кичик болалар хор жамоаси, катталар хор жамоалари учун бирдек муҳимдир. Ҳар бир машғулот жараёнида талабаларнинг эслаб қолиш қобилиятини мустаҳкамлаш, ички эшитиш қобилиятини ривожлантиришга аҳамият берган ҳолда алоҳида машқлар куйлаш мақсадга мувофиқ бўлади.

Эшитиш қобилияти кўникмалари ва оғзаки билимлари асносида талаба секин аста асарнинг мазмун моҳиятини таҳлил қилади ва ўзлаштира бошлайди. Буларнинг ҳаммаси асарнинг тўғри куйланишига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатади.

1. Мелодик ва гармоник эшитиш қобилиятининг ривожланиши.

Хор сольфеджиоси машғулотини олиб боришнинг қисқача тавсилоти. Болалар учун ҳар бир куйлаётган мусиқий материал оддий ва тушунарли ўзлаштирилиши учун қўл ҳаракатлари муҳимдир. Бунда ҳар бир қатнашувчи чўзимларни ва товуш баландлигини овозда, онгда тасаввур этишга кўникма ҳосил қила бошлайди..

Мисол сифатида табиат манзарасини ифодалашда куйидаги мусиқа намунасини олиш мумкин.

Chamandagi gullarmiz

P.Mo'min she'ri
Allegro
N.Norxo'jayev musiqasi

The image shows a musical score for a piece titled "Chamandagi gullarmiz". It consists of two systems of music. The first system is a piano introduction in G major, 2/4 time, marked "Allegro". It features a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The melody in the treble clef starts with a quarter rest, followed by a quarter note G4, and then a series of eighth notes: A4, B4, C5, B4, A4, G4. The piano accompaniment in the bass clef consists of a steady eighth-note pattern: G3, Bb3, Eb4, G4. The second system is a vocal line in the treble clef, also in G major and 2/4 time. The lyrics are: "Biz - lar ko'p - miz dun - yo - da. suv oq -". The melody starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, a quarter note B4, and a quarter note C5. The piano accompaniment continues with the same eighth-note pattern as in the first system.

Куён образини ифодалашда эса ўрта регистр товушлари мисолида қуйидаги намунани кўрсатиш мумкин.

Куён

Ўзбек халқ оҳанги асосида

Qa-rang u - ning us - ti - ni,

Xor *mf* *Solist* *f*
us - ti - da bor po's - ti - ni Siz bi - la - siz eh - ti - mol,

Xor *mf* *Solist*
qo'r - qoq - lar - ga zo'r mi - sol. Bo' - ri - voy xo'p quv - la - gan,

Ҳар хил ҳарактерни ифодалашда товуш баландлигини кўрсатиш айниқса, ҳайвонлар тимсоли билан боғлаш мақсадга мувофиқдир. Айтиб ўтиш жоизки болалар тасавури ўзининг нозиклиги ва абадий муҳрланиб қолиш хусусияти кучлилиги билан ажралиб туради. Уларга оддий услублардан фойдаланган ҳолда асарни мазмунини тушуниш ва соф кўйлашни хис қилиш кўникмаларини ўзлаштиришга ўргатиш лозим. Айнан оддийлик уларни тасавури ва қизиқишларини асосий моҳияти ҳисобланади. Бу ҳолатни турли регистрлар билан боғлаб бериш ҳам жуда муҳим.

Буларнинг барчасини болаларга қўл ҳаракатлари орқали ҳам тушунтириш мумкин. Айиқ юришини қўлни пастга тушириб, қушнинг сайрашини қўлни юқорига кўтариш билан, мушукнинг образи яъни ўрта товушни қўлни юз рўпарасида кўрсатиш мумкин. Бу уларда регистрларни ажратиш кўникмасини ҳам шакллантиради.

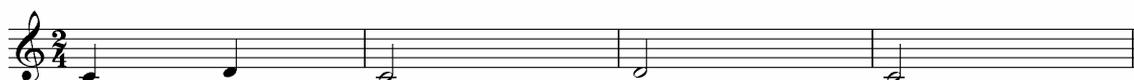
Бу характерларни барчаси товушлар баландлиги билан узвий боғлиқдир.

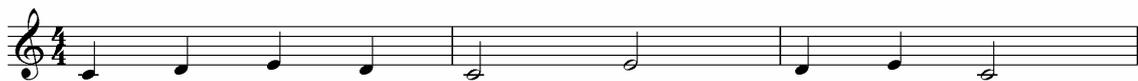
Секин–аста машқларни қўл орқали кўрсатиб куйлашни ўргатилган ҳолда, оғизни юмиб ёки “А” товуши ёрдамида нота номлари билан ҳам куйланиши керак.

Асарни нота номлари билан куйлаш жараёнида чап қўл бармоқларни нота йўли сифати кўргазмали равишда ифодалаш ва ўнг қўлнинг кўрсаткич бармоғи ёрдамида товушлар жойлашувини кўрсатиш лозим. Бу усул жуда осон ва тез ўрганилиши билан мақсадга мувофиқдир.

Қўл расми

Бунга энг енгил икки уч товушдан иборат бўлган машқларни куйлатиш мумкин.

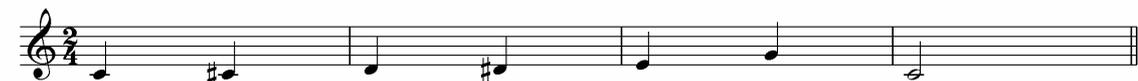
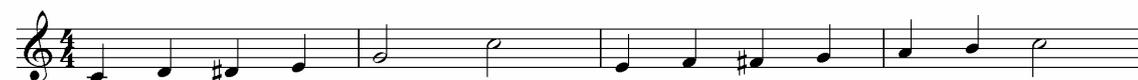
Секин аста мураккаблашиб бориладиган машқлар ҳам куйланади.

Кейинчалик енгил услубда ёзиладиган халқ кўшиқлари ёки бастакорлар томонидан яратилган кўшиқлардан парчалар олиб нота номлари билан куйланади.

Ноталарни куйлаш давомида альтерация белгиларига диез, бемоль учраган ўзгаришларни ўзаро фарқини ҳам тушунтириб куйлатиш лозим. Секин асталик билан икки, уч ва кўп овозли асарлар ва улардан парчалар куйлатиш мақсадга мувофиқ бўлади. Хор жамоа қатнашчилари ўзининг ижро партиясидан ташқари бошқа партиялар оҳангини ҳам нота бўйича куйлай билиши мусиқий эшитиш ва эслаб қолиш қобилиятини янада тикланишига имкон беради.

Машқлар

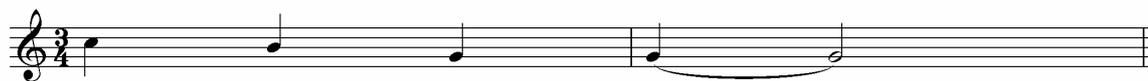

2. Лад функционал эшитиш қобилиятининг ривожланиши

Эшитиш қобилиятини тўғри йўналтириш ва ривожлантириш учун дастлабки машғулотни марказлашган услубда ташкил қилиш лозим. Бу машғулотлар албатта сольфеджио дарси билан параллел олиб борилиши лозим. Бу ўринда кўпроқ аҳамият бериш керак бўлган муҳим жиҳат, дарс мабойнида ўрганилаётган материалларни мустаҳкамлашдан иборат. Асосий машғулотнинг вазифаси аниқ мелодик бўлакларни жўрнавот (фортепиано) билан биргаликда куйлашдан бошлаш керак. Тоника доминанта (Т-Д) функцияси лад интервал боғлиқлигини хис этишни шакллантириш асосий мақсад бўлиши лозим. Бунда модуляцион ҳаракатни эшита билиш ва ўзлаштириш кўникмасини ҳосил қилиш лозим. Ана шундан кейингина хроматизациялашган мелодик ўтиш ва тоника субдоминанта (Т-S) муносабатлардаги тортилишни ўзлаштириш кўникмаси ҳосил бўлади. Яъни : 2-босқич пастга 1-га, 4-босқич пастга 3-га, 6-босқис пастга 5-га, 7-босқич эса юқорига 1-га тортилишини хис қилиш муҳимдир. Дастлабки ўқув жараёнида тоника доминанта (Т-D) муносабатлари ўзлаштирилса параллел тарзда тоника субдоминанта (Т-S) тортилиши ва хроматизациялашган мелодик ўтишлар тўлиқ ўзлаштирилади. Ҳар бир мусиқа жумласи раҳбар ижросидан сўнг ёки секвенцион услубда барча тоналникларда ижро этилади (интервал муносабатлари секвенция мавзуси учун турлича бўлиши мумкин). Бу тузилма мажор каби минор ладида ҳам ёки ўхшаш тоналикларда бир тартибда ижро этилади. (гармониялаштириш муносабатларига боғлиқ).

5. Дастлаб тоника-доминантанинг (Т-D) муносабатлари асосида машқ танлаш зарур.

6. Интервал - лад муносабатлари.

Бу каби тузилмалар иккинчи босқичда ўзлаштирилади.

7. Хроматизациялашган асосий ўтиш.

8. Асосий тоника субдоминанта (Т-S) муносабатлари.

3. Усулни хис қилиш қобилиятининг ривожланиши

Хор жамоаси катнашчисининг усул хис қилиш қобилияти ривожланган бўлиши жуда катта аҳамиятга эга. Алоҳида усулни аниқ ривожлантириш дарси бўлмасда, хор сольфеджиоси дарси давомида ҳар бир кучли хиссани ўз ўрнида аниқ хис этиш бу усулни хис этиш демакдир. Бунинг учун турли машқлар олиб борилади. Бу йўлда мақсадга эришиш учун ритмик бўғинлардан фойдаланиш мумкин. Турли ўлчовлар доирасида бўғинларни мослаш зарур.

Масалан:

2/4, 3/4

Та,ти....

Усулни хис қилиш қобилиятида дирижёрлик тизими ҳам катта аҳамиятга эга. Ўн қўл билан дирижёрлик қилинади, чап қўл билан эса метро ритм сифатида усул бериб турилади. Кейинчалик чап қўлдаги усул тўхтатилиб фақат дирижёрлик схемаси бўйича куйланади.

Аввал оддий ритмга эга бўлган машқлар, куйлар куйланади.

Масалан:

Pianino

M.Zayniddinova she'ri

O'rtacha tezlikda

J.Najmiddinov musiqasi

Do, re, mi, fa, sol, la, si, mak-tab pi - a - ni - no - si.

Kla - vi - shi oq, qo - ra, ha - va - sing ke - lar, qa - ra.

Усулни яхши хис эта билишни янада мустаҳкамлаш учун танланган муסיқа намунаси шу ўринда эсда қоларли ва мумкин қадар маълум оҳанг жихатидан оҳангдор ва қизиқарли бўлиши жуда муҳимдир.

Масалан:

xo.....

xo.....

Муסיқий материал секин-аста мукаммаллашиб боради ва хор асарлари ҳам шу аснода куйланади.

Eng, maza, eh, maza

N.Norxo'jayev musiqasi
P.Mo'min sheri

Andantino

O - ying - lar chin - dil - dan max - ta - sa Bo'l - ma - sang

hech qa - chon dan - ga - sa Eng ma - za

Eh ma - za Ko'ng - li oq bo - la - ga do'st bo'l - moq

Ko'ng - li oq bo - la - ga

Аввалом бор ярим тон оралиғидаги машқлар куйланади
 Ҳар бир машқ куйи ярим тон юқори ёки ярим тон пастга куйланади.
 Масалан:

Ярим тон юқорига

Ярим тон пастга

Секин-аста бир тон оралиғида куйланади.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки “Хор сольфеджио” фани талабаларнинг касбий мутахассис сифатида камолга етишишларида катта ёрдам беради. Бу методик қўлланманинг ижобий томонлари шундан иборатки, ҳар бир талабанинг мусиқий тафаккури, эшитиш қобилияти, усулни хис қила билиш қобилиятини ривожланишида асосий омил бўлиб хизмат қилади.

Методик қўлланманинг яратилишида мусиқа саводига эга бўлмаган талабалар ҳам эътиборга олинган ҳолда, танланган мусиқий намуналарнинг соддалиги ва уларнинг ижро услублари етарли даражада оддий йўл билан тушунтирилганлиги мақсадга мувофиқдир.

Айниқса мусиқий намуна сифатида айнан ўзбек композиторлари ижодий маҳсулидан фойдаланилганлиги муҳим аҳамият касб этади.

САВОЛЛАР

1. Хор сольфеджио нима?
2. Реприза белгиси нима?
3. Диапазон нима?
4. Хормейстер ким?
5. Хор ижрочилигида дикция нимани англатади?
6. Хор сольфеджио фанини ўтиш методикаси неча бўлимдан иборат?
7. Асар давомида маълум тўхталиш қандай аталади?
8. Асар транспозицияси нима?
9. Акапелла нима?
10. Унисон қандай ижро қилинади?
11. Сольфеджио қилиб куйлаш қандай амалга оширилади?
12. Аралаш хорга қандай овозлар киради?
13. Крешендо қандай куйланади?
14. Дивизи нима?
15. Асарнинг якуни қандай номланади?
16. Дискант қайси овоз тоифасига алоқадор?
17. Хор жамоаси аъзоларининг энг кичик сони нечтадан иборат?.
18. Сахна асарига нималар киради ?
19. Овоз апаратига нималар киради?
20. Эркаклар овозини аниқланг.
21. Монодия нима?
22. Ўзбекистон ёшлар гимнининг мусиқа муаллифи ким?
33. Комертон нима?
24. Хор жамоасини ташкил этишда қайси жиҳатларга эътиборни қаратиш керак?
25. Қўшиқ ўргатиш жараёнининг энг асосий қисмлари нимадан иборат?

ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Хор сольфеджио нима?

- А.*Нотага қараб куйлаш.
- Б. Партитура ўқиш.
- С. Чолғу овозлари.
- Д. Хор партитуралари.

2. Динамика атамасининг маъносини аниқланг.

- А.*Қаттиқ, секин ижро этиш.
- Б. Тез ижро этиш.
- С. Оғир ижро этиш.
- Д. Ҳамма жавоб тўғри

3. Реприза белгиси нима?

- А.*Куйнинг қайтарилиши.
- Б. Куйнинг баландлиги.
- С. Куйнинг ҳажми
- Д. Тўғри жавоб йўқ

4. Хор ижрочилигида дикция нимани англатади?

- А.*Матнни аниқ талаффуз этиш.
- Б.Узиб ижро этиш.
- С.Улаб ижро этиш.
- Д. Асарнинг усули

5. Диапазон нима?

- А* Куйнинг товуш ҳажми.
- Б. Товушнинг туси.
- В. Куйнинг қайтарилиши
- Г. Ҳамма жавоб тўғри

6. Мустақил овозларга эга бўлган кўп овозлик қандай номланади?

- А.*Полифония.
- Б. Монодия.
- В. Соло.
- Г. Ҳамма жавоб тўғри.

7. Хормейстер ким?

- А*Хор дирижёри.
- Б. Оркестр дирижёри.
- С. Концерт.
- Д. Ҳаммаси тўғри.

8. Тембр кандай тушунча?

- А* Товушнинг туси.
- Б. Куйнинг товуш ҳажми
- С. Куйнинг баландлиги.
- Д. Ҳамма жавоб тўғри

9. Хор сольфеджио фанини ўтиш методикаси неча бўлимдан иборат?

- А. 2 қисм.
- Б.*3 қисм.
- В. 4 қисм.
- Г. 1 қисм.

10. Темп атамаси нимани кўрсатади?

- А.*Асар ижросининг суръатини белгилайди.
- Б. Асарнинг характерини белгилайди.
- С. Асарнинг ҳажмини белгилайди.
- Д..Ҳамма жавоб тўғри.

11. Асар давомида маълум тўхталиш қандай аталади?

- А. Реприза.
- Б. Коденция.
- С. Вариация.
- Д..*Пауза.

12. Асар транспозицияси нима?

- А* Асарни бошқа тоналликка кўчириш.
- Б. Асар тоналлигини вақтинча бошқа тоналликда ижроси.
- С. Асарни такрорлаш
- Д. Ҳамма жавоб тўғри.

13. Акапелла нима?

- А. Халқ кўшиғи
- Б* Созсиз ижро этиладиган ашула.
- С. Хор жамоаси
- Д. Чет эл композиторлар асари

14. Кўшиқнинг бошланиш қисми қандай номланади?

- А. Авж.
- Б* Даромад.
- С. Катта авж.
- Д. Миёнхат.

15. Унисон қандай ижро қилинади?

- А.* Бир хил баландликни жамоа билан куйлаш.

- Б. Октава ораллиғида куйлаш.
- С. Терция ораллиғида куйлаш.
- Д. Ҳамма жавоб тўғри.

16. *Сольфеджио қилиб куйлаш қандай амалга оширилади?*

- А.*Асарни ноталар номи билан куйлаш.
- Б. Асарни ёддан куйлаш.
- С. Асарни транспорт қилиб куйлаш
- Д. Ҳамма жавоб тўғри

17. *Аралаш хорга қандай овозлар киради?*

- А.*Сопрано, альт, тенор, бас
- Б. Альт, тенор, баритон
- С. Тенор, сопрано, альт, меццо сопрано
- Д. Ҳамма жавоб тўғри.

18. *Вокал ижрочилигидаги энг кичик жанр номини аниқланг.*

- А. Опера.
- Б. Оратория.
- С. Контата.
- Д.* Қўшиқ

19. *Тўғри нафас олиш усулларини кўрсатинг.*

- А. Кўкрак нафаси.
- Б*. Қорин бўшлиғи диофрагма нафаси.
- С. Кўкрак аралаш қорин нафаси.
- Д. Ҳамма жавоб тўғри.

20. *Крешендо қандай куйланади?*

- А*. Товуш баландлигини аста кучайиб куйланиши.
- Б. Нафасни узуб куйлаш.
- С. Асар суръатини ўзгартириб куйлаш.
- Д. Ҳамма жавоб тўғри.

21. *Дивизи нима?*

- А.*Партияда овозларнинг бўлиниши.
- Б. Дуэт бўлиб куйлаш.
- С. Трио бўлиб куйлаш.
- Д. Овоз партияларининг қўшилиши.

22. *Асарнинг якуни қандай номланади?*

- А. Увертюра.
- Б. Ария.
- С* Фуроворд.
- Д. Авж.

23. Дискант қайси овоз тоифасига алоқадор?

- А. Ўсмирлар овози.
- Б. Аёллар овози.
- С* Болалар овози.
- Д. Эркаклар овози.

24. Метроном нима?

- А. Темп.
- Б. Чолғу асбоби.
- С.* Музыка суръатини белгиловчи асбоб.
- Д. Тембр.

25. Хор жамоаси аъзоларининг энг кичик сонини кўрсатинг.

- А. 8.
- Б. 16.
- С.* 12.
- Д. 10.

26. Сахна асарига нималар киради ?

- А. Опера.
- Б. Балет.
- С. Оперетта.
- Д.* Ҳаммаси тўғри.

27. Вокал жанрига кирувчи асарни белгиланг.

- А. Балет.
- Б.* Оратория.
- С. Концерт.
- Д. Ҳаммаси тўғри.

28. Овоз аппаратиға нималар киради?

- А.* Тил, тиш, хиқилдоқ, танғлай, лаб, жағ.
- Б. Тиш, тил, кулоқ, жағ.
- С. Тил, тиш, бош, лаб.
- Д. Танглай, лаб, жағ, мия, кулоқ.

29. Эркаклар овозини аниқланг.

- А. Тенор, альт.
- Б*. Тенор, бас, баритон.
- С. Сопрано, альт.
- Д. Бас, сопрано.

30. Монодия нима?

- А. Кўп овозлик.
- Б* Бир овозлик.
- С. Уч овозлик.
- Д. Икки овозлик.

31. Нота чизиқларида ёзуви ким яратган?

- А. Гайдн.
- Б.* Гвидо.
- С. Глюк.
- Д. Моцарт.

32. Ўзбекистон ёшлар гимнининг мусиқа муаллифи ким?

- А. Ш. Ёрматов.
- Б* А. Мансуров.
- С. Н. Норхўжаев.
- Д. Д. Омонуллаева.

33. Комертон нима?

- А* Маълум товуш баландлигини кўрсатувчи асбоб.
- Б. Куйнинг усулини белгиловчи асбоб.
- С. Чолғу асбоби
- Д. Пуфлама чолғу

34. Лирик тенор қайси овоз тоифасига тегишли?

- А. Ўсмирлар овози.
- Б. Болалар овози.
- С* Эркаклар овози.
- Д. Аёллар овози.

35. Хор жамоасини ташкил этишда қайси жиҳатларга эътиборни қаратиш керак?

- А. Тарғибот ташвиқот ишларини олиб бориш.
- Б. Ўз-ўзини бошқариш ташкилотларини тузиш
- С. Маданий эҳтиёжлари, маҳаллий қўшиқчилик анъаналари, бадий ижро йўллари, атроф-муҳитни аниқлаш
- Д* Хонандалар овозини аниқлаб хор гуруҳларини тўлдириш

36. Қўшиқ ўргатиш жараёнининг энг асосий қисмларини кўрсатинг.

- А* Асарни эшиттириш, сўз ва куйни ўргатиш ҳамда мустаҳкамлаш, бадий ифодали қилиб куйлашга ўргатиш
- Б. Нота ёрдамида куйлашга ўргатиш
- С. Чолғу жўрлиги билан куйлашга ўргатиш
- Д. Тўғри жавоб йўқ

МУСТАҚИЛ ИШ

1. Хор-солфеджио фанининг мақсад ва вазифалари
2. Хор асарини ўргатиш усуллари
3. Хорда овоз созлаш, овоз ҳосил қилиш ҳамда талаффуз маданиятини ўзлаштириш устида машқлар
4. Хорга тон бериш, ўқув тарбия жараёнлари хусусида куникама ҳосил қилиш
5. Хор техникаси, кўшиқ ўргатиш услублари, кўп овозликка ўтиш йўл-йўриқлари ҳақида тасаввурга эга бўлиш
6. Аралаш хор жамоасини ўзига хос хусусиятларини эътиборга олиб иш кўриш қоидаларини эгаллаш
7. Хор машғулотларида ишлатиладиган атама, белгиларни пухта ўзлаштириш
8. Ҳар бир хор жамоа гуруҳига (аёллар, эркеклар, болалар, ўсмирлар, аралаш) мос асарлар танлаш
9. Жамоа ўрганишига тавсия этилган асарни ҳар томонлама ўзлаштириш
10. Жамоани концерт чиқишга тайёрлаш босқичлари ҳақида билим, малакага эга бўлиш
11. Хорга оид адабиётлар билан танишиб бориш

II. AMALIY MASHG'ULOTLAR

Dakang xo'roz

P.Mo'min she'ri
A.Mansurov musiqasi

Allegretto

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. A fermata is placed over the B4 note, with the instruction "(Xo'roz qichqirib.....)" written above it. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part starts with a forte dynamic marking 'f' and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand. The piano accompaniment includes several long notes with fermatas, mirroring the vocal line's structure.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. A fermata is placed over the B4 note, with the instruction "(Xo'roz qichqirib.....)" written above it. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part starts with a forte dynamic marking 'f' and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand. The piano accompaniment includes several long notes with fermatas, mirroring the vocal line's structure.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. A fermata is placed over the B4 note, with the instruction "(Xo'roz qichqirib.....)" written above it. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part starts with a forte dynamic marking 'f' and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand. The piano accompaniment includes several long notes with fermatas, mirroring the vocal line's structure.

The fourth system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. A fermata is placed over the B4 note, with the instruction "(Xo'roz qichqirib.....)" written above it. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part starts with a forte dynamic marking 'f' and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand. The piano accompaniment includes several long notes with fermatas, mirroring the vocal line's structure.

The fifth system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 6/8 time signature. It begins with a whole rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. A fermata is placed over the B4 note, with the instruction "(Xo'roz qichqirib.....)" written above it. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part starts with a forte dynamic marking 'f' and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand. The piano accompaniment includes several long notes with fermatas, mirroring the vocal line's structure.

chiq - sin of - tob, cha-qir xo'-roz, cha-qir xo'-roz.

Tugallash uchun

gliss.

(qichqirib.....)

f

gliss.

gliss.

gliss.

f

Quyov

O'zbek xalq ohangi asosida

Allegro

Piano introduction in 6/8 time, featuring a melody in the right hand and a bass line in the left hand.

Vocal line: *Qa-rqng u - ning us - ti - ni,*
Piano accompaniment with chords and bass line.

Xor *mf* *Solist* *f*
us - ti - da bor po's - ti - ni Siz bi - la - siz eh - ti - mol,

Xor *mf* *Solist*
qo'r - qoq - lar - ga zo'r mi - sol. Bo - ri - voy xo'p quv - la - gan,

ye - tot - mas - dan uv - la - gan.

Xor

Bo - ri - voy xo'p quv - la - gan,

mf

Detailed description: This system contains the first two staves of music. The top staff is a vocal line in a soprano clef with a key signature of one flat and a common time signature. It begins with a whole rest, followed by a half note G4, quarter notes A4 and B4, and a half note C5. The lyrics 'Bo - ri - voy xo'p quv - la - gan,' are written below. The bottom staff is a piano accompaniment in a grand staff. The right hand starts with a half note G4, quarter notes A4 and B4, and a half note C5. The left hand plays a bass line with a half note G2, quarter notes A2 and B2, and a half note C3. A dynamic marking of *mf* is placed between the staves.

ye - tol - mas-dan uv - la - gan. Bo' - ri - voy ji - g'i - biy - ron:

f

Detailed description: This system contains the next two staves of music. The top staff continues the vocal line with lyrics 'ye - tol - mas-dan uv - la - gan. Bo' - ri - voy ji - g'i - biy - ron:'. The bottom staff continues the piano accompaniment. A dynamic marking of *f* is placed between the staves. A repeat sign is present at the end of the system.

1. Xap, sa - ni - mi, Ey, Ey, qu - yon.

f

f

Detailed description: This system contains the final two staves of music. The top staff begins with a first ending bracket over the first two measures, with a '1.' above it. The lyrics are 'Xap, sa - ni - mi, Ey, Ey, qu - yon.'. The bottom staff continues the piano accompaniment. A dynamic marking of *f* is placed between the staves. At the end of the system, there is a double bar line, a key signature change to two flats, and a bass clef with a sub-octave '8va' and a dotted line.

Muzqaymoq

Bolalar uchun qo'shiq

X.Qayumov she'ri
A.Mansurov musiqasi

Moderato

Piano introduction in C major, 3/4 time. The right hand starts with a melody of eighth notes, and the left hand provides a bass line. Dynamics range from *mf* to *f*.

Piano accompaniment for the first vocal line. It includes a repeat sign with first and second endings. The lyrics "Muz - day muz-dek" are written above the staff.

Piano accompaniment for the second vocal line. The lyrics "muz-qay - moq Sut - day op - poq soz qay - moq" are written below the staff.

Piano accompaniment for the third vocal line. The lyrics "Muz - day muz-dek muz-qay - moq Sut - day op - poq" are written below the staff.

Piano accompaniment for the final vocal line. The lyrics "soz qay - moq. As - ta - gi - na a - vay - lab, a - vay - lab," are written below the staff. The piece ends with a fermata over the final chord.

Chay-na - mas-dan a - tay - lab, a - tay - lab, Sol - ga - nim - da og' - zim - ga

e - rib ke - tar bir zum - da, E - rib ke - tar bir zum - da

8va

Soz qay - mo - g'im muz - qay - moq.

Ozoda qiz

M.Abdushukurova she'ri
A.Berlin musiqasi

Andantino

mf

O - zo - da qiz uy ish - la - rin

The first system of the musical score for 'Ozoda qiz'. It features a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The tempo is marked 'Andantino' and the dynamic is 'mf'. The lyrics are 'O - zo - da qiz uy ish - la - rin'.

ba - ja - ra - di tez, to - za. O'r-toq - la - ri o - li - sha - di

The second system of the musical score. The lyrics are 'ba - ja - ra - di tez, to - za. O'r-toq - la - ri o - li - sha - di'.

Naqorat:

ish - la - ri - dan an - do - za.. "Kash-ta-chi" qiz O - zo - da - xon

The third system of the musical score, marked 'Naqorat'. The lyrics are 'ish - la - ri - dan an - do - za.. "Kash-ta-chi" qiz O - zo - da - xon'.

e - ta - qol - sin or - zu - ga.

The fourth system of the musical score. The lyrics are 'e - ta - qol - sin or - zu - ga.'

Kash-ta - la - rin ko'z - ni ol - sin, qa - ra - gan - day ko'z - gu - ga.

The fifth system of the musical score. The lyrics are 'Kash-ta - la - rin ko'z - ni ol - sin, qa - ra - gan - day ko'z - gu - ga.'

Ozoda qiz uy ishlarin
Bajaradi tez, toza
O'rtoblari olishadi
Ishlaridan andoza.

Naqorat:

“Kashtachi” qiz Ozodaxon
Yetaqolsin orzusiga.
Kashtalari ko'zni olsin,
Qaraganday ko'zguga.

Ozoda qiz maktabda ham
Baholari to'rtu-besh,
Muallima opasi ham
Maqtar uni dam-badam .

Naqorat:

Ozodaxon qiz rejalik,
Ishpechi bor – chevar u.
Kashtasiga turli-tuman
Gul solishni sevaru.

Eng, maza, eh, maza

N.Norxo'jayev musiqasi
P.Mo'min sheri

Andantino

The musical score is written in 6/8 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of six systems of staves. The first system has a single staff with lyrics: O - ying - lar__ chin - dil - dan max - ta - sa__ Bo'l - ma - sang__

The second system has a single staff with lyrics: hech qa - chon__ dan - ga - sa__ Eng ma - za__

The third system has two staves. The upper staff has lyrics: Eh ma - za__ Ko'ng - li oq__ bo - la - ga do'st bo'l - moq. The lower staff has lyrics: Ko'ng - li oq bo - la - ga.

The fourth system has two staves. The upper staff has lyrics: u bi - lan o'y - na - moq__ va kul - moq. The lower staff has lyrics: do'st bo'l - moq, u bi - lan o'y - na - moq va kul - moq.

The fifth system has three staves. The upper staff has lyrics: Eng ma - za, Eh ma - za Qunt bi - lan. The middle staff has lyrics: Eng ma - za, Eh ma - za Qunt bi - lan. The lower staff is mostly empty with some notes at the end.

The sixth system has three staves. The upper staff has lyrics: Uy i - shin qil - gan - ga dar - si - ning__ ma' - no - sin. The middle staff has lyrics: Uy i - shin qil - gan - ga dar - si - ning ma' - no - sin. The lower staff has some notes.

Vatanjonim - vatanim

Dilorom Omonullayeva musiqasi
Po'lat Mo'min she'ri

Moderato con moto *mf*

Va-tan-jo-nim Va-ta - nim, ko'-zim quv-nab ko'r-ga - nim.

Is - tiq - lol - dan kul - ga - nim. O'z - be - kis - ton gul - sha - nim!

Tamomlash uchun.

Vatanjonim-vatanim,
Ko‘zim quvnab ko‘rganim.
Istiqloldan kulganim,
O‘zbekiston-gulshanim!

Bahor olib bag‘ringdan,
Ulg‘ayaman mehringdan,
Vatanjonim-vatanim,
O‘zbekiston-gulshanim!

Sen o‘xshaysan onamga,
Maqtay butun olamga
Vatanjonim-vatanim,
O‘zbekiston-gulshanim!

Sariq jo'jalarim

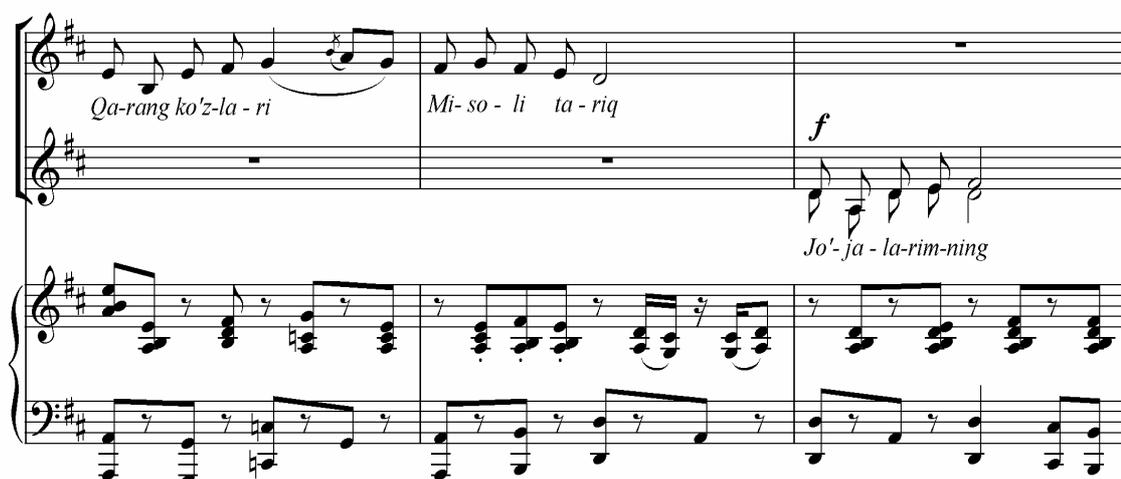
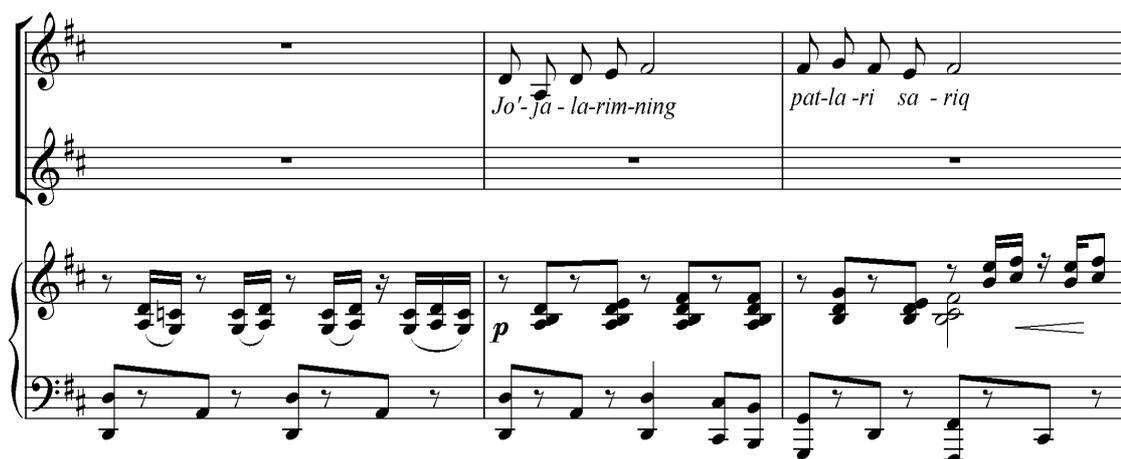
O.Po'latov she'ri
Farhod Alimov musiqasi

Allegretto

Solist

Xor

Piano

pat-la-ri sa - riq Qa-rang ko'z-la-ri Mi-so - li ta - riq

Har kun u - lar - ga don-dun be-ra-man *mf*
yo'-qol - sa bi - ri To-pa-man shu on Har kun u - lar - ga
yo'- qol - sa bi - ri

don-tun be-ra-man Ba-ri but - mi deb sa- nab ko' - ra - man
To-pa-man shu on Jo'-ja as - rash-ning zav- qi bir ja -hon

A

Ba - ri but - mi deb sa - nab ko' - ra - man Hey
 Jo' - ja bo - qish - ning zav - qi bir ja - hon

ff

Jo' - ja jo' - ja

Jo' - ja - la - rim - ning pat - la - ri sa - riq qa - rang ko'z - la - ri

1. mi - so - li ta - riq 2. mi - so - li ta - riq

Jo' - ja jo' - ja

Jo'-ja - la-rim-ning
 pat- la - ri sa - riq
 qa-rang ko'z-la - ri

rit. - A tempo
 qa - rang ko'z-la - ri
 mi - so - li ta - riq Hey
 mi - so - li ta - riq
 qa-rang ko'z-la - ri rit. -
 A tempo ff

Hakkalar

Narimon Orifjon sh'eri
N.Norxo'jayev musiqasi

Allegretto

Piano introduction in D major, 2/4 time. The right hand features a rhythmic pattern of eighth notes, while the left hand provides a steady bass line. The piece begins with a forte dynamic.

O - la qa - not hak - ka - lar Shox - dan shox - ga qo' - na - siz

Chi - g'ir chig' - lab ni - ma - dir Iz - lab top - gan bo' - la - siz

Chi - g'ir chig' - lab ni - ma - dir Iz - lab top - gan bo' - la - siz

Te - rak - lar - ning u - chi - dan Siz - ga bo - qar pa - lo - pan

Qa-mish - zor - lar i - chi - dan Un - ga qa - rab qo - la - man

Qa-mish - zor - lar i - chi - dan Un - ga qa - rab qo - la - man

CODA

Ola qanot hakkalar,
 Shoxdan-shoxga qo‘nasiz.
 Chig‘ir-chig‘lab nimadir,
 Izlab topgan bo‘lasiz.

Teraklarning uchidan,
 Sizga boqar poloqon.
 Qamishzorlar ichidan,
 Unga qarab qolaman.

Shoshqaloqlab tumshug‘in
 Sizga tomonga tutadi
 Hali yosh yo‘l-yo‘rig‘in
 Topmay najot kutadi.

Uni boqish farzingiz
 Yurmang buncha hakkalab
 Boshqalardan farqingiz
 Yengiltaksiz hakkalar.

Kel, baxt kuyin kuylaylik!

G'iyos Komilov she'ri
Avaz Mansurov musiqasi

Allegretto

Piano introduction in D major, 2/4 time. The right hand features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment. The piece begins with a forte (*ff*) dynamic and includes two measures of *Sforzando* (*S^{forz}*) markings.

f Yakkaxon

Bo - la - li - gim ol - tin choq, Qay - ga boq - sam cha - man bog'

The first system of the vocal part features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note. The piano accompaniment continues with a steady eighth-note pattern. The lyrics are: "Bo - la - li - gim ol - tin choq, Qay - ga boq - sam cha - man bog'".

Jon o'r - toq, jon o'r - toq Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik

The second system of the vocal part continues the melodic line. The piano accompaniment remains consistent. The lyrics are: "Jon o'r - toq, jon o'r - toq Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik".

Xor

Jon o'r - toq, jon o'r - toq Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik

The chorus section, marked **Xor**, features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note. The piano accompaniment continues with a steady eighth-note pattern. The lyrics are: "Jon o'r - toq, jon o'r - toq Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik".

Yakkaxon:

O - na - miz - dir hur di - yor,

ff *f*

Detailed description: This system contains a vocal line and piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a melodic phrase: quarter note G5, eighth note A5, quarter note B5, eighth note A5, quarter note G5, eighth note F#5, quarter note E5, eighth note D5, quarter note C5. The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) with the same key signature and time signature. The right hand features a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line. Dynamics include fortissimo (ff) and forte (f).

Xor

Uch-sak qa - no - ti - miz bor, *O - na - miz - dir hur di - yor,*

f

Detailed description: This system contains a vocal line and piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of three sharps and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a melodic phrase: quarter note G5, eighth note A5, quarter note B5, eighth note A5, quarter note G5, eighth note F#5, quarter note E5, eighth note D5, quarter note C5. The piano accompaniment is in a grand staff with the same key signature and time signature. The right hand features a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line. Dynamics include forte (f).

Yakkaxon:

Uch-sak qa - no - ti - miz bor, *Qi - lib ko'z - ko'z if - ti - xor*

Detailed description: This system contains a vocal line and piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of three sharps and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a melodic phrase: quarter note G5, eighth note A5, quarter note B5, eighth note A5, quarter note G5, eighth note F#5, quarter note E5, eighth note D5, quarter note C5. The piano accompaniment is in a grand staff with the same key signature and time signature. The right hand features a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line.

Xor

Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik, *Qi - lib ko'z - ko'z if - ti - xor,*

Detailed description: This system contains a vocal line and piano accompaniment. The vocal line is in a treble clef with a key signature of three sharps and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a melodic phrase: quarter note G5, eighth note A5, quarter note B5, eighth note A5, quarter note G5, eighth note F#5, quarter note E5, eighth note D5, quarter note C5. The piano accompaniment is in a grand staff with the same key signature and time signature. The right hand features a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line.

1.

Kel, baxt ku-yin kuy - lay - lik,
lik, na - na - na - na na - na - na, na - na

na - na, na - na, na - na - na, na - na,
na - na - na

8va

2.

lik.
Qi - lib ko'z - ko'z if - ti - xor,

Kel, baxt ku-yin kuy - lay - lik,
Biz o'z - bek o' - g'il qiz - zi,

Kel, baxt ku-yin kuy - lay lik!

accelerando

sf

ff

8va.....

Bolaligim oltin choq
 Qayga boqsam chaman bog‘.
 Jon o‘rtoq, jon o‘rtoq
 Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Onamizdir-hur diyor,
 Uchsak qanotimiz bor,
 Qilib ko‘z-ko‘z iftixor,
 Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Bizniki tonggi shu‘la,
 Bizniki kuy, ashula.
 Yoshlik shodlikka to‘la,
 Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Dilda Navoiy so‘zi,
 YAshar qalblarda o‘zi,
 Biz o‘zbek o‘g‘il-qizi,
 Kel, baxt kuyin kuylaylik.

O'zbekiston - vatanim manim

J.Jabborov she'ri
D.Omonullayeva musiqasi

Moderato con moto

Introduction for piano, 4/4 time. The right hand starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The left hand starts with a bass clef. Dynamics include *cresc.* and *f*.

Continuation of the piano accompaniment, 4/4 time. The right hand features chords and melodic lines, while the left hand provides a steady bass line.

Vocal entry, 4/4 time. The right hand has a treble clef and a key signature of one sharp. The left hand has a bass clef. Dynamics include *mf*. Lyrics: *Qo'-shiq-lar-da va-tan ma'-no-si Qo'-shiq-lar-da xal-qim sa-do-si*

Vocal line, 4/4 time. The right hand has a treble clef and a key signature of one sharp. The left hand has a bass clef. Lyrics: *Va-tan ku-yin yang-rat-sa dil-lar yang-rar yurt-ning ye-ru sa-mo-si*

Vocal line, 4/4 time. The right hand has a treble clef and a key signature of one sharp. The left hand has a bass clef. Lyrics: *Va-tan ku-yin yang-rat-sa dil-lar yang-rar yurt-ning ye-ru sa-mo-si qo'-*

Naqorat

-shiq qal - bim cha-ma-nim ma-nim qo'-shiq fax-rim jon-ta-nim ma-nim Di

f

-yor bo'y - lab yang-rar bir qo'-shiq O'z-be - kis-ton Va-ta-nim ma-

f

1. -nim! 2. -nim!

-nim! O'z-be - kis-ton Va-ta-nim ma - nim!

ff

8va

8va

Qo‘shiqlarda Vatan ma‘nosi,
Qo‘shiqlarda xalqim sadosi.
Vatan kuyin yangratsa dillar
Yangrar yurtning yeru-samosi.

Naqorat:

Qo‘shiq qalbim, chamanim manim,
Qo‘shiq fahrim, jontanim manim.
Diyor bo‘ylab yangrar bir qo‘shiq,
O‘zbekiston Vatanim manim.

Vatan ona, biz unda farzand,
Bir chinorning barglari monand.
Dildan dilga yol olur qo‘shiq,
Ko‘ngillarni etgaydir payvand.

Vatan oltin belanchagimiz,
Biz Vatanning kelajagimiz,
Vatan agar bYuuk bog‘ bo‘lsa,
Bizlarning uning gul chechagimiz.

Yoshlar ramziy qo'shig'i

Xor uchun J.Shukurov moslashtirgan

Maestoso (tantanavor)

Yakka: *E - lim deb, yur - tim deb, yo-nib ya-shay-miz*

Hamma: *E - lim deb, yur - tim deb, yo-nib ya-shay-miz*

Yakka: *Tu-ron yurt cha- ma - nin biz gul-gun-la-ri,*

Hamma: *Tu-ron yurt cha- ma - nin biz gul-gun-la-ri,*

Yakka: *Nav - qi-ron av - lo - di sho'x bul-bul -la-ri*

Hamma: *Nav - qi-ron av - lo - di sho'x bul-bul -la-ri*

Yakka: *Yurt o - bod El o - bod*

Hamma: *Par-vo-zing-ga qa-not-miz Par-vo-zing-ga qa-not-miz*

Yakka: *O'z - be -kis - ton*

Hamma: *O'z - be -kis - ton*

Yakka: *E - lim deb, yur - tim deb,*

Hamma: *yo-nib ya-shay-miz*

Hamma: *E - lim deb, yur - tim deb,*

rit.. *yo - nib ya - shay - miz*

O'zbekiston - ona, onajon!

A.Ko'chimov she'ri
A.Mansurov musiqasi

Moderato

8va

The first system of the piano introduction features a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature. The right hand plays a series of chords and single notes, while the left hand plays a simple bass line. A dynamic marking of *f* is present. A dashed line below the staff is labeled 8va.

8va

The second system continues the piano introduction. It includes a repeat sign and a dynamic marking of *ff* (fortissimo) in both the treble and bass staves. A dashed line below the staff is labeled 8va.

mf

tr

8va

O - na - yur - tim go' -

The third system begins the vocal entry. The vocal line starts with a rest followed by the lyrics "O - na - yur - tim go' -". The piano accompaniment includes a trill in the right hand. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is shown. A dashed line below the staff is labeled 8va.

zal bir cha - man

The fourth system continues the vocal line with the lyrics "zal bir cha - man". The piano accompaniment provides harmonic support with chords and a steady bass line.

Shu cha-man - da men gul - g'un - cha - man.

The fifth system concludes the vocal phrase with the lyrics "Shu cha-man - da men gul - g'un - cha - man." The piano accompaniment continues with chords and a bass line.

Gul-la - ri - ga o - shiq bul - bul - lar,

Men say - ro - qi sho'x

bul - bul - cha - man.

Naqorat:
Biz ya - rat - gan mo' - ji - za - lar - ga

Ha - li ko'p - lar

qo - lish - gay hay - ron...

Yuk-sal - gay - san qu - yosh - ga qa - dar

O'z - be - kis - ton - o - na, o - na - jon,

O'z - be - kis - ton -

o - na, o - na - jon, o...

O'z - be - kis - ton - o - na, o - na - jon!

O'z - be - kis - ton - o - na, o - na - jon,

O'z - be - kis - ton -

o - na, o - na - jon!

(4 marta qaytariladi: 1 - va 2 - marta yakkaxonlar, 3 - va 4 - marta chapak bilan hamma)

gul-g'un - cha - man, gul-g'un - cha Bul-bul - cha - man,

8vb

bul - bul - cha...

ff

(8)

hey!

8^b

Qiz: Ona Yurtim go‘zal bir chaman,
Shu chamanda men bir gul g‘unchaman.

Bola: Gullaringga oshiq bulbullar,
Men sayroqi sho‘x bulbulchaman.

Qiz: Chinor kabi viqorga to‘lib,
YUksalmoqda kundan kun o‘lkam.

Bola: Shu Vatanga munosib bo‘lib,
O‘qiyapman, o‘syapman men ham.

Naqorat:

Hamma: Biz yaratgan mo‘jizalarga,
Hali qo‘plab qolishgan hayron.
YUksalgansan quyoshga qadar,
O‘zbekiston – ona, onajon!

Qiz: Quchoq ochdi Yurtingga olam,
Bola: U bag‘riga bosdi jahonni.

Qiz: Ko‘z-ko‘z etib endi dunyoga,

Bola: Ko‘rsatamiz yashnar bo‘stonni

Qiz: Ona Yurtim go‘zal bir chaman,
Shu chamanda men bir gul g‘unchaman.

Bola: Gullaringga oshiq bulbullar,
Men sayroqi sho‘x bulbulchaman.

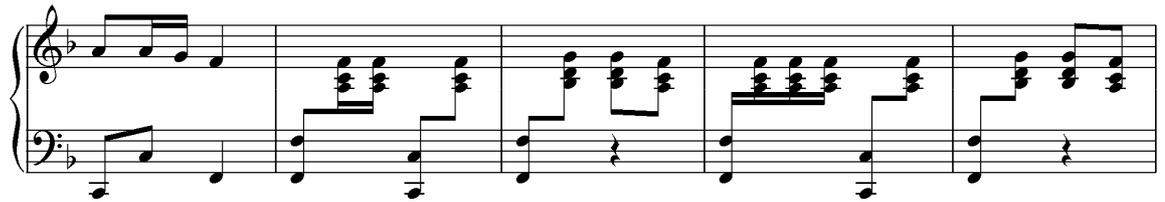
Naqorat:

Hamma: Biz yaratgan mo‘jizalarga,
Hali qo‘plab qolishgan hayron.
YUksalgansan quyoshga qadar,
O‘zbekiston – ona, onajon!

Sog'lom avlod qo'shig'i

Shermat Yormatov musiqasi
Safar Barnoyev she'ri

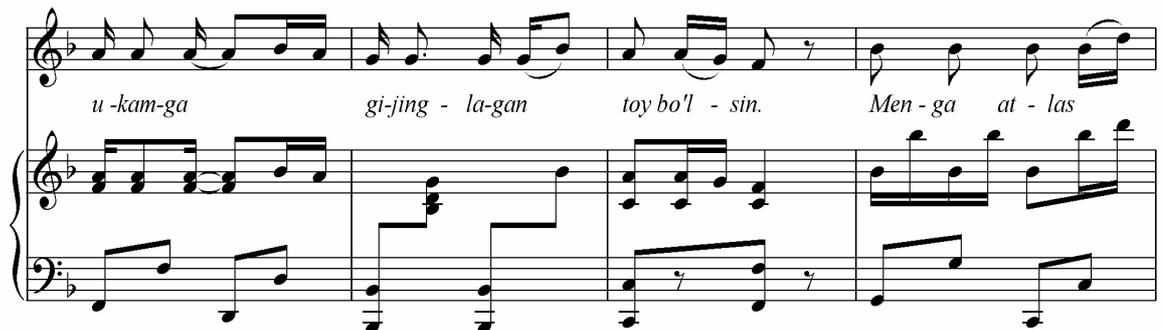
Allegretto

Qu-yosh bo'l-sin gul bo'l-sin O'z-be-kis - ton boy-bo'l - sin Men-ga at - las

u -kam-ga gi-jing - la-gan toy bo'l - sin. Men - ga at - las

u - kam - ga gi - jing - la - gan toy bo' l - sin.

Da - dam - yuz - ga

kir - sin - lar a - yam yuz - ga kir - sin - lar, hey! Biz - lar yuz - ga

kir - gan - da yo - ni - miz - da yur - sin - lar Biz - lar yuz - ga

kir - gan - da yo - ni - miz - da yur - sin - lar. Hey!

1. Quyosh bo‘lsin, oy bo‘lsin
O‘zbekiston boy bo‘lsin
Menga atlas ukamga
Gijinglagan toy bo‘lsin.

Naqorat:
Dadam yuzga kirsinlar
ayam yuzga kirsinlar
bizlar yuzga kirganda
yonimizda yursinlar

2. O‘saversin bo‘yimiz
Tinchlik orzu uyimiz
Bu dunyoda bor bo‘lsin
O‘zbekiston uyimiz
Naqorat:

3. Yursak gullar bor bo‘lsin
Ko‘kragimiz tor bo‘lsin
Istiqlolga boshlagan
Yurt boshimiz sog‘ bo‘lsin.
Naqorat:

Chamandagi gullarmiz

Allegro

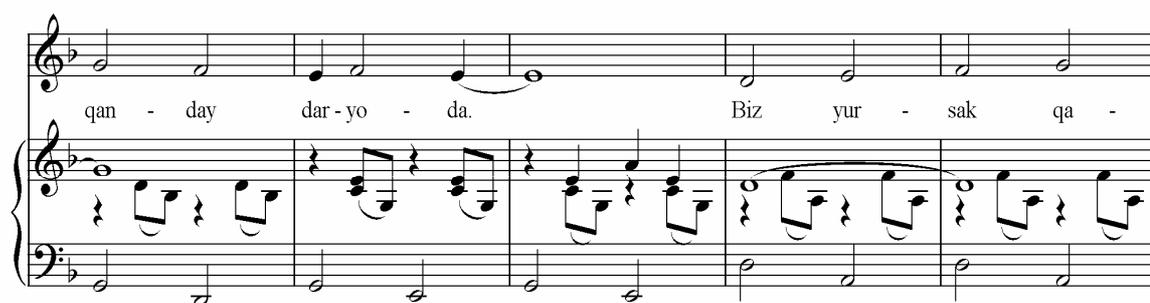
P.Mo'min sh'ri
N.Norxo'jayev musiqasi

Piano introduction in 2/4 time, featuring a rhythmic accompaniment of chords in the right hand and a steady bass line in the left hand.

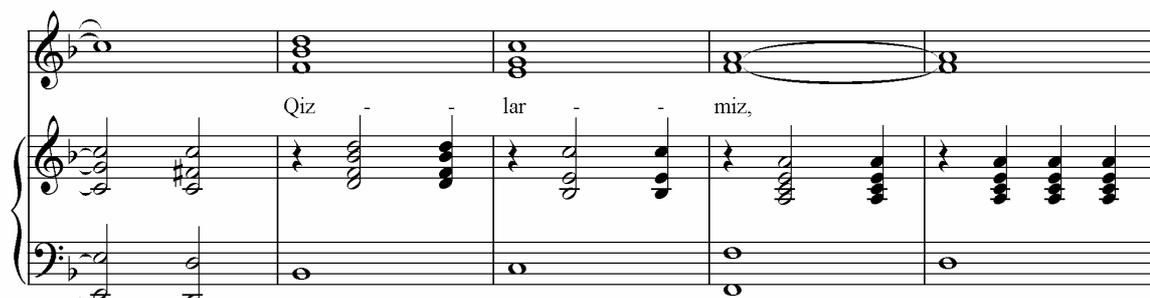
Biz - lar ko'p - miz dun - yo - da. suv oq -

qan - day dar - yo - da. Biz yur - sak qa -

tor - la - shib, ko' - cha - lar ke - tar to - shib.

Qiz - lar - miz,

o' - g'il lar - miz cha-man - da - gi

gul-lar - miz, cha-man - da - gi gul-lar - miz. Qiz-lar - miz, o'g'il - lar-miz,

Bizlar ko'pmiz dunyoda,
Suv oqqanday daryoda.
Biz yursak qatorlashib,
Ko'chalar ketar toshib.
Qizlarmiz, o'g'illarmiz,
Chamandagi gullarimiz.

Bizlar ko'pmiz dunyoda,
Suv oqqanday daryoda.
Biz yursak qatorlashib,
Ko'chalar ketar toshib.
Qizlarmiz, o'g'illarmiz,
Chamandagi gullarimiz.

Qo'shiq aytsak baralla,
Top-toza tongi palla –
Ovozimizni tinglab,
Oftob chiqar yiltillab.
Qizlarmiz, o'g'illarmiz,
Chamandagi gullarimiz.

Olamni kuldiraylik,
Shodlikka to'ldiraylik.
Bizlar o'qib, ishlaymiz,
Chin do'stlikni istaymiz!
Qizlarmiz, o'qillarmiz,
Chamandagi gullarimiz.

O'tkir Rashid so'zi
Hamid Raximov musiqasi

Diyorim o'lkam

Sh. Yormatov yoshlar
xoriga moslashtirgan

Allegro moderato

Musical score for the first system, featuring piano accompaniment in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The piano part includes a dynamic marking of 'f' (forte).

Musical score for the second system, featuring piano accompaniment in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#).

Musical score for the third system, featuring vocal melody and piano accompaniment in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The lyrics "Meh-rim sen - ga yor" are written below the vocal line.

Musical score for the fourth system, featuring piano accompaniment in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#).

Yo - ru di - yo - rim o'l - kam

O'l - kam, o'l - kam

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major, with lyrics 'Yo - ru di - yo - rim o'l - kam'. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) for piano accompaniment, with lyrics 'O'l - kam, o'l - kam' written below the treble clef. The bottom staff is a grand staff for piano accompaniment, showing a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Men sen - ga xush-tor Men sen - ga xush-tor

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major, with lyrics 'Men sen - ga xush-tor Men sen - ga xush-tor'. The middle staff is a grand staff for piano accompaniment, which is mostly empty with some rests. The bottom staff is a grand staff for piano accompaniment, showing a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Bo - g'i ba - ho - rim o'l - kam

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major, with lyrics 'Bo - g'i ba - ho - rim o'l - kam'. The middle staff is a grand staff for piano accompaniment, which is mostly empty with some rests. The bottom staff is a grand staff for piano accompaniment, showing a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Men sen - ga xush-tor Men sen - ga xush-tor

The first system consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music with lyrics. The middle staff is a vocal line with a bass clef and a key signature of one sharp, also containing two measures of music with lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment with a grand staff (treble and bass clefs) and a key signature of one sharp, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Bo - g'i ba - hor - rim ol - kam ol - kam

The second system consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp, containing two measures of music with lyrics. The middle staff is a vocal line with a bass clef and a key signature of one sharp, also containing two measures of music with lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment with a grand staff and a key signature of one sharp, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Kez - ma - sam bir - dam Kez - ma - sam bir - dam

The third system consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp, containing two measures of music with lyrics. The middle staff is a vocal line with a bass clef and a key signature of one sharp, also containing two measures of music with lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment with a grand staff and a key signature of one sharp, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Bag' - ring cha - man — zo - ring - ni cha man zo - ring - ni

(A)

Bo' lur - man xu-mor

Bo' lur - man xu-mor

Qalb - da vi - qo — rim O'l - kam

O'l - kam

(A)

This system contains three staves. The top staff is a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It features a melodic line starting with a half note, followed by a quarter note, then a quarter note with a sixteenth-note triplet, and ending with a half note. A slur covers the first two notes, and another slur covers the last two notes. The middle two staves are grand staff notation (treble and bass clefs) and are currently empty. The bottom two staves are grand staff notation with piano accompaniment. The right hand plays a series of chords, while the left hand plays a bass line with some triplets.

This system contains three staves. The top staff is a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It features a melodic line starting with a half note, followed by a quarter note, then a quarter note with a sixteenth-note triplet, and ending with a half note. A slur covers the first two notes, and another slur covers the last two notes. The middle two staves are grand staff notation (treble and bass clefs) and are currently empty. The bottom two staves are grand staff notation with piano accompaniment. The right hand plays a series of chords, while the left hand plays a bass line with some triplets.

This system contains three staves. The top staff is a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It is currently empty. The middle two staves are grand staff notation (treble and bass clefs) with piano accompaniment. The right hand has a melodic line with a slur over the first two notes and another slur over the last two notes. The left hand has a bass line with a slur over the first two notes and another slur over the last two notes. The bottom two staves are grand staff notation with piano accompaniment. The right hand plays a series of chords, while the left hand plays a bass line with some triplets.

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains four measures of music, with the first three measures being whole rests. The second and third staves are for piano accompaniment, with a treble and bass clef respectively. The piano part features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the right hand and a more melodic line in the left hand, including some sustained notes.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains four measures of music with the lyrics "Bo' lur - man xu mor" under the first two measures and "Bo' lur - man xu mor" under the last two measures. The second and third staves are for piano accompaniment, with a treble and bass clef respectively. The piano part continues with a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the right hand and a more melodic line in the left hand.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains four measures of music with the lyrics "Qalb - da vi - qo - rim" under the first two measures and "ol - kam" under the last two measures. The second and third staves are for piano accompaniment, with a treble and bass clef respectively. The piano part continues with a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the right hand and a more melodic line in the left hand.

Bo' lur - man xu-mor bo' lur - man xu-mor

This system contains the first two systems of music. The top system shows a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The second system continues the vocal line and piano accompaniment.

Qalb - da vi - qo - rim o'l - kam

This system contains the third and fourth systems of music. The top system shows a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The second system continues the vocal line and piano accompaniment.

Tamomlash uchun

This system contains the fifth and sixth systems of music. The top system shows a vocal line with the instruction "Tamomlash uchun" and a piano accompaniment. The second system continues the piano accompaniment.

This system contains the seventh and eighth systems of music. The top system shows a vocal line and a piano accompaniment. The second system continues the piano accompaniment.

Mehrim senga yor,
Yoru diyorim o'lkam.
Men senga xushtor,
Boq'u bahorim o'lkam.

Kezmasam bir dam,
Baq'ring chamanzoringni.
Bo'lurman xumor,
Qalbda viqorim o'lkam.

Meni sho'x daryo,
Qilgan o'shal sen o'zing.
Tilimni burro
Qilgan o'shal sen o'zing.

Berib soz menga,
Qilib jo'r ovozingni.
Bulbuli go'yo
Qilgan o'shal sen o'zing.

Yaxshi bola

Po'lat Mo'min she'ri
Nadim Norxo'jayev musiqasi

Allegretto

Piano introduction in D major, 2/4 time. The right hand plays a steady eighth-note accompaniment. The left hand plays a simple bass line. The tempo is marked *mf*.

First vocal line with lyrics: *Ham-ma joy-ga ya - ra - sha-di yax - shi bo - la yax - shi bo - la*

Second vocal line with lyrics: *Uy i - shi - ga qa - ra - sha - di yax - shi bo - la yax - shi bo - la*

Third vocal line with lyrics: *O'y-nab yu-rib se - vi - na - di o'z o' - zi - dan*

Fourth vocal line with lyrics: *yax-shi - li - gi se - zi - la - di yuz ko' - zi - dan yuz ko' - zi - dan yuz ko' - zi - dan*

Coda

Musical notation for the Coda section. The vocal line consists of a whole rest. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand.

Ya -shay-ber-sin ham-ma joy-da yax - shi bo- la yax - shi bo- la

Kel - ti - ra - di el - ga foy- da yax - shi bo- la yax - shi bo- la

yax - shi bo - la yax - shi bo - la

Oymo'majon rom bo'ldi

Sh.Yormatov musiqasi
Q.Muxammadiy she'ri

Allegretto

First system of the piano introduction, featuring a treble and bass staff with a 2/4 time signature and a key signature of one flat.

Second system of the piano introduction, continuing the melodic and harmonic development.

Vocal entry system with lyrics: Oy - mo' - ma - jon rom bo' - di,

Second system of the vocal entry with lyrics: rom bo' - di Os - mon - gum - baz tom bo' - di,

Third system of the vocal entry with lyrics: tom bo' - di. Os - mon gum - baz to - mi - ga

lo - chin bo' - lib qo' - na miz yo - rug' yul - duz yu - zi - ga

par - voz qi - lib u - cha - miz O'z - be - kis - ton

bay - ro - g'in oy us - ti - ga ti - ka - A...

miz Os - mon - ning ko' - ri - g'i - ga
oy us - ti - ga ti - ka - miz ol - tin chi - git

ol - tin chi - git — e - ka - miz os - mon - ning ko' - ri - g'i - ga

e - ka - miz

ol - tin chi - git e - ka - miz.

Oymo 'majon rom bo'ldi
 Osmon gumbaz tom bo'ldi.
 Osmon gumbaz tomiga,
 Lochin bo'lib qo'namiz.
 Yoruq yulduz yuziga,
 Parvoz qilib uchamiz.

Naqorat:
 O'zbekiston bayrog'in
 Oy ustiga tikamiz
 Osmonning ko'rig'iga
 Oltin chigit ekamiz.

Oymo 'majon rom bo'ldi
 Osmon gumbaz tom bo'ldi.
 Endi Yulduz oy bilan
 Qilamiz bordi-keldi,
 Ertakdagi orzumiz
 Bu zamonda hal bo'ldi.

Naqorat:
 O'zbekiston bayrog'in
 Oy ustiga tikamiz
 Osmonning ko'rig'iga
 Oltin chigit ekamiz.

Qari chumchuq chaqimchi

A.Obidjanov she'ri
Sh.Ormatov musiqasi

Moderato

1.2. Qa - ri chum - chuq cha - qim - chi so' - zin ting - lab bo - qing - chi

Allegro

1. Yo - mon - lar u zag' - cha - ni sin - dir - di deb shox - cha - ni
2. Zor - la - na - di may - na - dan Mo' - ra - lab deb oy - na - dan

G'iy - bat qi - lar tur - na - ga qu - vo - nar deb bur - ni - ga
Bal - ki o' - sha mut - ta ham tux - mat qi - lar siz - ga ham

A tempo
Tugallash uchun

Qa - ri chum - chuq cha - qim - chi

chrik chrik chrik chrik chrik chrik

accelerando

chrik chrik chrik chrik chrik chrik chrik chrik chrik

mp

chrik chrik chrik chrik chrik chrik chrik chrik

Shamol eshik ochadi

B.Umidjonov ayollar xori
uchun qayta ishlagan

Harakatchan

S. *mf*

A. *mf*

Sha - moi - e - shik o - cha - di, yor, yor,
Soch - ma - de - sam so - cha - di, yor, yor,

do's - tim pis - ta - - so - cha - di, ey, yor.
me - ni al - dab qo - cha - di, ey, yor.

f

Do's - tim me - ni chor - lay - di, chor - lay - di,

o'y, - o'y - lay - di kuy, kuy - lay - di. *f*

Ya - na ni - ma gap - lar

mf

Ju - da qi - ziq gap - lar

bor, — ay - la - ney?

bor, o'r - gi - lay.

Shamol eshik ochadi, yor, yor,
Do'stim pista sochadi, ey, yor,
Sochma desam, sochadi, yor, yor,
Meni aldab qochadi, ey, yor.

Do'stim meni chorlaydi,
O'y o'ylaydi, kuy kuylaydi,
Yana nima gaplar bor, aylanay?
Juda qiziq gaplar bor, o'rgilay.

Duxtari saman

(shiru shakar)

Allegro

f lab - la - ri - da may -

Dux - ta - ri sa - man do - na, do - na

da xo - li - bor

1) Bun - dan bor - dim qar - shi - ga (yo)
2) Men - ga bo - qib kel - may - di

dux - ta - ri sa - man

Ot boy - la - dim ro - shi - ga (yo)
yax - shi - lar - ni bil - may - di

do - na, do - na

lab - la - ri - da may - da xo - li bor

dux - ta - ri - sa - man

dux - ta - ri sa - man lab - la - ri kan - don

lab - la - ri kan - don

dux - ta - ri sa - man.

O'ynasin yor

B.Umidjonov aralash xor
uchun qayta ishlagan

Harakatchan, sho'x

U yo - ni - ga tay - lang, o'y - na - sin yor, bu yo - ni - ga tay - lang, _

o'y - na - sin yor, u yo - ni - ga tay - lang, o'y - na - sin yor, _

Bu yo - ni - ga tay - lang, o'y - na - sin yor, Ay - nab qol - ma -

sin de - sang - lar, bi - la - gi - ga tay - lang, o'y - na - sin, yor. _

Yo - rim o'y - nang! O's - ma qo'y - sam
Jo - nim o'y - nang!

men qo - shi - ma sur - ma - ni qo'y - ma - sam - mi - kan!
jon!

Yo - rim - o'y nang! Jo - nim - o'y - nang! Ay - nay - di - gan

yo - rim - ni jon! Yo - rim de - ma - sam - mi - kan?!

Yo - rim de - ma - sam - mi - kan?! U yo - ni - ga tay - lang,

o'y - na - sin yor, Bu yo - ni - ga tay - lang o'y - na - sin yor,

U yo - ni - ga tay - lang, o'y - na - sin yor, Bu yo - ni - ga tay - lang, o'y - na - sin

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Struve G.A. Xorovoye solfedjio. –M.: Sovetskiy kompozitor, 1979.
2. Ardentov D.N. Muzikalnaya gramota i solfedjio, Metodicheskoye posobiye dlya samodeyatelnosti. -L.:, 1970.
3. Mirzayev Q.T. Xor jamoalari bilan ishlash uslubiyoti, -T.: 2008.
4. Sokolov V.G. Rabota s xorom. –M.: 1959, 1964, 1967, 1983.
5. Xamrayev I.X. Solfedjio. –T.: 1977.
6. Sharafiyeva N.S. Xor sinfi. Musiqa nashriyoti. –T.: 2005.
7. Qodirov R.F. Boshlang'ich maktabda ko'p ovoqli kuylash. –T.: 1997.

MUNDARIJA

Kirish	3
I. Xor solfedjio fanini o‘tish metodikasi bo‘limi	5
1. Melodik va garmonik eshitish qobiliyatining rivojlanishi	5
2. Lad funksional eshitish qobiliyatining rivojlanishi	9
3. Usul xis qilish qobiliyatining rivojlanishi	10
Savollar	13
Testlar	14
Mustaqil ish	19
Kirish	20
I. Xor solfedjio fanini o‘tish metodikasi bo‘limi	22
1. Melodik va garmonik eshitish qobiliyatining rivojlanishi	22
2. Lad funksional eshitish qobiliyatining rivojlanishi	26
3. Usul xis qilish qobiliyatining rivojlanishi	27
Savollar	30
Testlar	31
Mustaqil ish	36
II. Amaliy mashg‘ulotlar	37
Dakang xo‘roz	37
Quyon	39
Muzqaymoq	41
Ozoda qiz	43
Eng, maza, eh, maza	45
Vatanjonim-vatanim	47
Sariq jo‘jalarim	49
Hakkalar	53
Kel, baxt kuyin kuylaylik!	55
O‘zbekiston-vatanim manim	59
Yoshlar ramziy qo‘shig‘i	62
O‘zbekiston-ona, onajon!	63
Sog‘lom avlod qo‘shig‘i	68
Chamandagi gullarmiz	71
Diyorim o‘lkam	73
Yaxshi bola	81
Oymo‘majon rom bo‘ldi	83
Qari chumchuq chaqimchi	86
Shamol eshik ochadi	87
Duxtari saman	89
O‘ynasin yor	90
Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati	92
Mundarija	93

СОДЕРЖАНИЕ

Введение	3
I. Методическая часть проведения занятий по предмету хоровое сольфеджио	5
1. Развитие мелодического и гармонического слуха	5
2. Развитие ладовых функциональных особенностей слуха	9
3. Развитие чувства ритма	10
Вопросы	13
Тесты	14
Самостоятельная работа	19
Введение	20
I. Методическая часть проведения занятий по предмету хоровое сольфеджио	22
1. Развитие мелодического и гармонического слуха	22
2. Развитие ладовых функциональных особенностей слуха	26
3. Развитие чувства ритма	27
Вопросы	30
Тесты	31
Самостоятельная работа	36
II. Практические занятия	37
Даканг хўроз (Петух победитель)	37
Куён (Заяц)	39
Музқаймоқ (Мороженое)	41
Озода қиз (Прилежная девочка)	43
Энг маза, эҳ маза (Самая вкусная)	45
Ватанжоним-ватаним (Любимая Родина)	47
Сариқ жўжалар (Жёлтый цыпленок)	49
Ҳақкалар (Сорока)	53
Кел, бахт куйин куйлайлик! (Идем, будем петь песню о счастье)	55
Ўзбекистон-ватаним маним (Родина моя-Узбекистан)	59
Ёшлар рамзий кўшиғи (Песня о молодежи)	62
Ўзбекистон-она, онажон! (Мать моя Узбекистан)	63
Соғлом авлод кўшиғи (Песня здорового поколения)	68
Чамандаги гуллармиз. (Цветы жизни)	71
Диёрим ўлкам .(Край родной)	73
Яхши бола (Хороший мальчик)	81
Оймўмажон ром бўлди (Песенка о луне)	83
Қари чумчуқ чақимчи (Сплетни старого воробья)	86
Шамол эшик очади (Ветер открывает дверь)	87
Духтари саман (Красивая девушка)	89
Ўйнасин ёр (Пусть танцует любимый)	90
Список использованной литературы	92
Содержание	93

CONTENTS

Introduction.....	3
I Methodical part of undertaking occupied on subject solfedjio...	5
1. Developing of and harmonical hearing	5
2. Developing of functional specialistical clapping of hearing	9
3. Developing the sense of rythm.....	10
Questions.....	13
Tests.....	14
Individual work.....	19
Introduction	20
I Methodical part of undertaking occupied on subject solfedjio...	22
1. Developing of and harmonical hearing	22
2. Developing of functional specialistical clapping of hearing	26
3. Developing the sense of rythm.....	27
Questions.....	30
Tests.....	31
Individual work.....	36
II. Praktical methods	37
Winner cock.....	37
A Rabbit.....	39
Ice-cream	41
Veru clean girl	43
My motheland	45
Veru delicious.....	47
Yellow chickens	49
Magpies.....	53
Let's sing song about happiness	55
Uzbekistan my motherland	59
The song about youth.....	62
Uzbekistan –my mother!.....	63
The song about healthy generation!.....	68
Flowers of life.....	71
My native tavn!.....	73
Good boy	81
Song about moon.....	83
The old sparrow is gossip	86
The wind opens the door	87
Beautiful girl.....	89
Dancing my lovely	90
The list of used literature	92
Contents	93

Настоящее методическая пособие обсуждено и рекамендовано к публикации ученым советом Ташкентского Государственного института культуры им.А.Кадыри 5 июля 2010 года протокол №10

Настоящее методическое пособие по предмету «Хоровое сольфеджио» имеет практические и методические части. Методическая рекомендация состоит из трех разделов. В этих разделах имеется развитие слуховых способностей и чувства ритма. В разделе практических занятий даны примеры от простого к сложному. Для вокальных исполнителей предоставляется все необходимое.

Это методическое пособие рекомендовано для бакалавров высших учебных заведений культуры и искусства.

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР:

Рахматулла Носиров

Кандидат филологических наук,
профессор Таш ГИК им А.Кадыри

РЕЦЕНЗЕНТЫ:

Шермат Ерматов

Народный артист Узбекистана,
почетный профессор УзГК

Феруза Багирова

Исполняющий обязанности
доцента кафедры «Вокальное
исполнительство, история и теория
музыки» ТашГИК им. А.Кадыри

This methodical handbook was discussed and recommended to the edition of the scientific council of the institute of Culture by A. Khadiri on the 5 of July, 2010.

This methodical handbook is for Choral solfedjio if has practical and methodical parts. The methodical recommendation consists of three parts. In these parts there are some courses for the developing of hearing and feeling the rhythm.

In the part of the practical lessons some examples are given from the simple to the complex

They all are necessary and allowed for the vocal crooners

This methodical handbook is recommended for the bachelors of the High educational Institutes of Culture and Art.

Responsible editor:

Rakhmatulla Nasirov

Candidate of Philological science
Professor

Reviewers:

Shermat Yormatov

Popular artist of Uzbekistan noble professor
of Uz. N.C

Feruz Bagirova

executive Associate dotsent.